

Jaarverslag 2017

Stichting Speciaal Onderwijs en Expertisecentra

INHOUDSOPGAVE

BESTUURSVERSLAG	3
1 Inleiding	4
2 Missie, visie en koers van SSOE	6
3 Kernactiviteiten van de Stichting.....	10
4 Juridische structuur, organisatiestructuur en personele bezetting.....	11
5 Elementen van het gevoerde beleid	12
6 Overige activiteiten van de organisatie.....	23
7 Financieel beleid	31
8 SSOE in kengetallen	43
9 Continuïteitsparagraaf.....	46
10 Verslag Raad van Toezicht	56
Bijlage 1 Organogram SSOE Bestuur	62
JAARREKENING	63
Grondslagen van waardering en resultaat bepaling.....	64
Balans per 31 december 2017	70
Staat van baten en lasten 2017	71
Kasstroomoverzicht 2017.....	72
Toelichting op de te onderscheiden posten van de balans	73
Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	76
Verbonden partijen.....	80
Verantwoording subsidies	81
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen	82
Gebeurtenissen na balansdatum	86
Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen	87
Bestemming van het resultaat	88
Ondertekening bestuur	89
OVERIGE GEGEVENS	90
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	91

BESTUURSVERSLAG

1 Inleiding

Belangrijkste ontwikkelingen in 2017

Ook in 2017 heeft SSOE nog te maken met de effecten die de invoering van Passend Onderwijs (PAO) met zich heeft meegebracht, 2017 was net als 2016 voor SSOE een financieel moeilijk jaar. Door in de 2016 ingezette en genomen maatregelen is weliswaar het resultaat in 2017 een stuk minder negatief dan in 2016, maar nog altijd is er sprake van een negatief resultaat en ook negatiever dan de ramingen medio 2017. De genomen maatregelen zorgen ervoor dat de baten en lasten sinds het begin van schooljaar 2017-2018 in evenwicht zijn. De begroting voor 2018 en verder is sluitend. De oorzaken van het negatieve resultaat liggen in het feit dat SSOE de baten in 2016 en 2017 harder heeft zien dalen, dan dat zij de (personele) kosten omlaag kon brengen en dat tegelijk de risico's en onvoorspelbaarheid zijn toegenomen. Met name de externe dienstverlening heeft in 2016 en 2017 fors verlies geleden. De dienstverlening blijft een risico voor SSOE. Samenwerkingsverbanden nemen besluiten en maken keuzes over de begeleiding die ze willen inkopen, die per direct van invloed zijn op de baten en daarmee de bedrijfsvoering van SSOE. Ook wisselt er regelmatig een en ander in de wijze waarop samenwerkingsverbanden de middelen verdelen onder de besturen en hoe die expertise willen inkopen. Er is zeker behoefte aan de inhuur van onze expertise, maar niemand wil zich vastleggen in langjarige overeenkomsten. SSOE heeft de mensen in dienst en moet jaarlijks ervoor zorgen dat de dienst voldoende opbrengt. In de Zakelijke Dienstverlening is dit een hele normale gang van zaken, maar voor Speciaal Onderwijs nog geen core-business. Het kost tijd onze organisatie aan te passen aan deze nieuwe werkelijkheid. We zetten daarin echter flinke stappen, de dienst is sinds begin schooljaar 2017-2018 kostendekkend. Het blijft de vraag hoe zich dit in de komende jaren, met de verevening boven de markt, gaat ontwikkelen. We zijn daar echter gematigd positief over, temeer diensten van andere besturen stuk voor stuk sterk verkleinen of zelfs helemaal stoppen. SSOE kan derhalve haar aanbod breder wegzetten.

Wet- en regelgeving, de rigide onderwijs-cao en de rol van het participatiefonds, maken het heel lastig, zo niet onmogelijk om in een even snel tempo in te spelen op de keuzes die samenwerkingsverbanden maken. In 2017 is er voor ruim 300.000 euro minder ingekocht aan expertise dan in 2016. SSOE heeft echter wel nog de medewerkers in vaste dienst en kan niet in een gelijk tempo de omvang van de dienst in lijn brengen met de omzet. Dit vereist flexibilisering. Daar werken we hard aan maar het zal voor de komende jaren nog spannend blijven of en in welke omvang SSOE haar externe dienst in stand kan houden.

Na enkele jaren van daling van het aantal leerlingen, zien we vanaf medio 2017 weer een (forse) stijging. Om de impact van PAO voor SSOE duidelijk te maken: onze scholen hebben op de teldatum in oktober 2017 evenveel leerlingen dan bij de invoering van PAO. Het totale budget van SSOE is echter in diezelfde periode met ruim 2 miljoen euro gedaald. Dat is een daling van bijna 20% van de baten. We kunnen daardoor minder personeel inzetten. We hebben daarom eind 2017 ruim 35 fte (>50 personen) minder personeel in dienst om ongeveer evenveel leerlingen goed onderwijs te

bieden. Om dit te realiseren hebben we 2016 en 2017 nodig gehad. Dat dit een druk op de werkvloer legt, zal iedereen kunnen begrijpen. De effecten van de fors negatieve verevening in deze regio zijn merkbaar en zal zeker nog toenemen. We zullen dan ook scherp moeten blijven op de kosten. Grotere klassen, minder ondersteuning en hogere werkdruk zijn een direct gevolg voor onze scholen. De personele inkrimping is gerealiseerd door goed en scherp personeelsbeleid te voeren en is behaald zonder gedwongen ontslagen. Dat is alleen mogelijk geweest doordat bestuur, raad van toezicht en gemeenschappelijke medezeggenschapsraad in goede samenwerking en overleg, duidelijke afspraken hebben kunnen maken. Deze exercitie heeft echter veel energie en geld gekost voor SSOE. Desondanks is de stichting nog steeds ruim voldoende liquide en solvabel. Wel zal de stichting over haar organisatie en toekomst moeten blijven nadenken. De effecten van passend onderwijs zullen ook in de komende jaren immers nog fors voelbaar blijven. In de toekomstparagraaf komen we hierop terug. Ondanks dit alles staat de kwaliteit van ons onderwijs (nog) niet onder druk. Wel merken we heel duidelijke dat er meer van de medewerkers wordt gevraagd. De klassen zijn gemiddeld gegroeid met 1 leerling, terwijl de ondersteuning veel minder is geworden. Scholing en ontwikkeling van medewerkers, strakker sturen op werkwijzen en keuzes maken in wat wel en niet te doen, maken dat de scholen nog altijd goede kwaliteit kunnen leveren. De grenzen zijn echter wel bereikt. Een langzaam weer oplopend verzuimpercentage kan een indicatie zijn van toenemende werkdruk.

In dit bestuursverslag wordt aandacht besteed aan de activiteiten van Stichting Speciaal Onderwijs en Expertisecentra (SSOE). Onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen, zowel intern als extern, worden vooral beschreven in de hoofdstukken 2, 3, 5 en 6. In hoofdstuk 7 is de financiële verantwoording te vinden. Hierbij gelden de grondslagen van waardering en resultaatbepaling conform de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). Op basis van de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs worden Titel 9 Boek 2 BW en de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving toegepast (behoudens afwijkingen en aanvullingen in de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs). De Jaarrekening is opgesteld in euro's.

2 Missie, visie en koers van SSOE

De missie, visie en koers die in dit hoofdstuk beschreven worden zijn in 2016 opnieuw en breed vastgesteld in een nieuw koers- en beleidsplan. In 2017 zijn deze ongewijzigd gebleven

Missie

Vanuit onze kernwaarden, *Kracht*, *Verbinding* en *Perspectief* werken alle professionals van SSOE elke dag met onze speciale leerlingen. SSOE heeft haar missie als volgt geformuleerd:

“Wij zetten ons iedere dag opnieuw in om deze speciale leerlingen voor te bereiden op een voor hen zinvolle plek in de maatschappij”

De missie geeft duidelijk richting aan alle activiteiten die SSOE ontplooit. Alles wat we doen, is gericht op de ontwikkeling van onze leerlingen, met als doel om ze zo zelfstandig mogelijk naar een zinvolle plek in de maatschappij te brengen. De levensdomeinen, wonen, werken, vrijetijd, financiën en sociale vaardigheden vormen de basis en zijn verweven in het totale onderwijsaanbod.

Visie

Tegelijk met onze missie is ook de visie geformuleerd:

Stichting Speciaal Onderwijs & Expertisecentra (SSOE) is hét expertisecentrum voor onderwijs, (ambulante) begeleiding en ondersteuning aan kinderen en jongeren met een beperking. Onze specialistische kennis en deskundigheid op het gebied van motoriek, autisme, leerproblemen, taalachterstand en gedragsproblematiek zetten wij iedere dag opnieuw in om deze speciale leerlingen voor te bereiden op een voor hen zinvolle plek in de maatschappij. We gaan hierbij uit van de mogelijkheden en talenten van de leerlingen. We werken hierbij nauw samen met gemeentes en relevante partners in het onderwijs, de zorg, welzijn en hulpverlening. Bij alles wat we ondernemen voor leerlingen, zijn de ouders/verzorgers onze belangrijkste partners.

Koersplan SSOE

Na de invoering van Passend Onderwijs is in 2016 het Koersplan 2016-2020 van SSOE vastgesteld. Dit Koersplan is tot stand gekomen in een traject van directies en medezeggenschap. Het koersplan vormt de basis van het SSOE-profiel. Het plan schetst de ontwikkelingsrichting voor de jaren 2016-2020. Hoe geeft SSOE het onderwijs en de dienstverlening vorm en draagt zij bij aan kwalitatief goed Passend Onderwijs. Het koersplan geeft de richting aan voor de samenwerking

tussen de scholen, het Centrum voor Diensten en Expertise en het ArbeidsTransitieCentrum (ATC) van SSOE.

SSOE: partner(s) in expertise

SSOE is een expertisecentrum en verzorgt gespecialiseerd onderwijs en begeleiding aan kinderen en jongeren met ernstige en complexe beperkingen. Ze wil voor het reguliere onderwijs, collega-scholen, zorginstellingen en ouders een onmisbare partner zijn. SSOE beschikt over een brede expertise voor de begeleiding van, in oude termen, cluster 3-leerlingen van 3 tot 20 jaar. Haar aandachtsgebieden zijn: cognitie & gedrag, taal & communicatie en motoriek. SSOE werkt gestructureerd en doelgericht aan de toekomst van iedere leerling. Er wordt toegewerkt naar het behalen van een diploma of (deel) certificaten, het doorstromen naar een vervolgopleiding, het verkrijgen van een sociaal netwerk, het vinden van werk, zelfstandig kunnen wonen en/of het vinden van een dagbesteding.

Kernwaarden: kracht, verbinding en perspectief

Voor SSOE-medewerkers zijn de kernwaarden kracht, verbinding en perspectief richtinggevend in hun professioneel handelen. SSOE stelt de kracht en het talent van haar leerlingen en medewerkers centraal. Met toewijding brengt zij die kracht naar boven en versterkt die. De teams worden uitgedaagd en gestimuleerd in hun professionele ontwikkeling. Ze krijgen daartoe veel ruimte voor eigen keuzes. Binnen SSOE heerst een open sfeer waarin collega's elkaar ondersteunen en van elkaar leren. Verbinding betekent dat SSOE zowel intern (collega's onderling) als extern (met reguliere scholen en ketenzorginstellingen) partnerschappen aangaat. Zo kan ze nog beter in de behoeften van haar leerlingen voorzien en hen perspectief bieden op een zo volwaardig mogelijk mens-zijn en een plaats in de maatschappij.

Onderwijsontwikkeling en Passend Onderwijs bij SSOE

SSOE wil dat haar scholen onder het motto 'SSOE: partner in expertise' moderne, dynamische en professionele onderwijsvoorzieningen realiseren en daarbij de kwaliteit en expertise versterken. Het onderwijs wordt nog beter ingericht om leerlingen adequaat te begeleiden in het behalen van hun doelen. De eigenheid van de scholen is op te maken uit de leer- en hulpbehoeften van hun doelgroep(en) en het daarop aansluitende onderwijs/zorgaanbod. De SSOE-scholen profileren zich als centra voor gespecialiseerd onderwijs én zorg. Daarom bouwt SSOE de samenwerking met de zorgpartners verder uit. Het is de bedoeling om het aanbod van gedifferentieerde onderwijsarrangementen te vergroten. De samenwerking met diverse zorgpartners is intensiever geworden in 2017. Zo zijn er (hernieuwde) afspraken gemaakt met o.a. ORO, Libra en Lunetzorg. De SSOE-scholen en hun zorgpartners werken ook aan de realisatie van integrale kind-expertise centra. Naast onderwijs en zorg zijn deze centra onder andere gericht op het bieden van buitenschoolse opvang, vrijetijdsactiviteiten en het voorbereiden op zelfstandig wonen.

Ten behoeve van het onderwijs aan leerlingen met hulpvragen op de reguliere scholen en de Samenwerkingsverbanden PO en VO, kent SSOE een breed aanbod. Dit omvat onder andere

individuele begeleiding van leerlingen en onderwijsinhoudelijke ondersteuning in de klas, coaching van leerkrachten, onderzoek en professionalisering van de zorgstructuur. Samen met de reguliere scholen wordt gewerkt aan een programma, gericht op diplomering van steeds meer leerlingen in de VSO-scholen van SSOE. (www.externedienstverlening.nl)

SSOE is in de Samenwerkingsverbanden PO en VO een actieve partner. In elke regio, worden er nieuwe onderwijs- en samenwerkingstrajecten opgestart. Dit om te zorgen dat het juiste aanbod voor elke leerling beschikbaar is. Dit is echter geen eenvoudige opgave gezien het feit dat SSOE een regionale functie heeft en is aangesloten bij negen samenwerkingsverbanden. Het beleid van elk van deze samenwerkingsverbanden is anders. Verreweg de meeste verbanden in de regio hebben gekozen voor het bestuurs-/schoolmodel. Daarbij worden de middelen verdeeld onder de besturen voor regulier onderwijs en wordt er op niveau van het samenwerkingsverband in meer of mindere mate beleidsarm gewerkt. Dat maakt dat het moeilijk inzichtelijk te maken is hoe de middelen worden ingezet en wie besluit over hoe de middelen voor ondersteuning worden ingezet. Dit leidt tot veel onduidelijkheid bij scholen maar ook bij medewerkers o.a. van onze Externe Dienst (ED). Een veel gehoorde 'klacht' is dat directeurs van reguliere scholen niet kunnen of mogen besluiten of ze ondersteuning inhuren omdat ze niet weten of ze nog middelen hebben, dan wel of ze die middelen mogen besteden. Trajecten lopen hierdoor vertraging op en dat kan ten koste gaan van snelle en adequate ondersteuning aan leraren en leerlingen. Ook de verantwoording over de wijze waarop middelen voor passend onderwijs worden ingezet en wat de resultaten zijn, is op dit moment summier. We zien een toenemend aantal casussen waarbij leerlingen, zonder dat onze expertisedienst betrokken is geweest, worden doorverwezen naar het SO. Scholen geven aan niet te kunnen of te willen betalen voor inhuur van ondersteuning. SSOE vindt dit een zorgelijke ontwikkeling. De door ons gewenste inzet op preventie komt mede hierdoor niet goed op gang. We zien met zorg dat de in 2017 ingezette snelle groei van het aantal leerlingen in 2018 onverminderd door gaat. De transitie passend onderwijs is nog lang niet uitontwikkeld in het werkveld. Dat is zorgelijk, omdat plaatsing in het Speciaal Onderwijs, behalve dat het veel duurder is, wellicht voorkomen had kunnen worden voor een aantal leerlingen. Het grote probleem is, naar onze mening, dat samenwerking op dit gebied nog niet goed genoeg van de grond komt. De besturen maken elk eigen keuzes en hebben eigen belangen en zitten tegelijk samen in de besturen van samenwerkingsverbanden. Lang niet alle kaarten en belangen komen daardoor op tafel. Naar verplichte samenwerking is veel onderzoek gedaan (Parmigiani & Rivera-Santos, 2011; Provan & Kenis, 2007; Schruijer, 2013). Dit onderzoek maakt zeer duidelijk dat er grote kans is dat verplichte samenwerking zich vooral richt op zaken die gericht zijn op de exploitatie kant en veel minder op de ontwikkeling. Het ontbreekt in een aantal gevallen ook aan een goede vertrouwensbasis. Wij zien dit in diverse samenwerkingsverbanden duidelijk gebeuren. Procedures om middelen te verdelen zijn er overal, beleid op ontwikkeling is er ook, maar actief elkaar vinden, samen zoeken naar oplossingen helaas nog veel minder, alhoewel er recent voorzichtig een kentering zichtbaar wordt. We zien hierbij grote verschillen tussen de samenwerkingsverbanden. In sommige verbanden is sprake van goede afstemming en vinden partners elkaar wel, in anderen komt dit moeizaam tot niet op gang. Daar gaan discussies meer over wie zorgplicht heeft, en over dat er

teveel leerlingen naar het (V)SO gaan, dan wat het belang van de leerling is. Dat is ons inziens niet de goede insteek en ook niet de bedoeling van passend onderwijs.

De samenwerkingsverbanden in de regio, zeker die voor VO zijn nadrukkelijk bezig met het creëren van forse reserves die ze, als de verevening volledig is in 2020, willen aanspreken. Dat betekent dat nu veel geld, wat bedoeld is voor passend onderwijs en ondersteuning, niet wordt besteed maar gereserveerd. De grote samenwerkingsverbanden in Helmond en Eindhoven hebben sinds de invoering van PAO in 2014, reserves opgebouwd van circa 4 miljoen euro ieder. Een goed beleid op het doel van deze reserves ontbreekt echter. In sommige gevallen worden de reserves toch weer doorgestort naar de deelnemende besturen voor regulier onderwijs, zonder kaders voor inzet en zonder dat duidelijk is wat er met die middelen gaat gebeuren. Het gaat hierbij soms om enkele miljoenen euro's. Dit heeft een directe en forse impact op besturen voor SO. Immers, deze middelen zijn o.a. bedoeld voor inhuur expertise, vergroting van de basisondersteuning, of plaatsing van leerlingen met een passende financiering maar worden daaraan dus niet besteed, getuige het feit dat de instroom in het (V)SO nog altijd groeit. De 13- en 18- jarige maatregel die sommige verbanden hebben ingevoerd zijn illustratief voor het beleid te korten op (V)SO. Tevens worden er in de meeste verbanden in principe TLV's afgegeven met categorie 1. Alleen met zeer uitgebreide onderbouwingen kan daarop een uitzondering worden gemaakt.

Op zichzelf zijn deze ontwikkelingen stuk voor stuk een onderwerp van discussie, maar samenwerkingsverbanden kunnen nu eenmaal besluiten dit beleid zo te maken. De gevolgen voor SSOE zijn, dat de inkomsten verminderen, onzekerder worden en dat wij personele planningen moeilijker kunnen maken. De personele gevolgen, door de keuzes van SWV-en komen echter geheel voor rekening en risico van SSOE. Dat is een onwenselijke zaak, waar SWV-en geen of heel weinig oog voor hebben. Dit is echter de nieuwe werkelijkheid, waar we mee zullen moeten omgaan. SSOE zal dus haar organisatie flexibeler moeten inrichten. Dit kost echter tijd en geld. De wijze waarop SSOE dit heeft aangepakt staat verderop in dit bestuursverslag.

3 Kernactiviteiten van de Stichting

De stichting is gevestigd te Eindhoven, met als vestigingsadres Venetiestraat 43, 5632RM, Eindhoven en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41087568.

Het nummer van het bevoegd gezag is: 72905. De stichting vormt op 1 januari 2017 het bevoegd gezag van de onderstaande scholen:

Eindhoven

Mytylschool Eindhoven Brin-nummer: 16SO

Mgr. Bekkersschool Brin-nummer: 19HT

- De Mytylschool Eindhoven is een school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor lichamelijk gehandicapte leerlingen en meervoudig gehandicapte leerlingen in de leeftijd van 4 tot 20 jaar; so-vso LG en so-vso LG/MG. Meer informatie is te vinden op www.mytylschooleindhoven.nl.
- De Mgr. Bekkersschool is een school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor zeer moeilijk lerende kinderen met een verstandelijke beperking in de leeftijd van 4 tot 20 jaar; so-vso ZMLK en so-vso ZMLK/MG. Voor nadere informatie zie www.mbseindhoven.nl.

Helmond:

Antoon van Dijkschool Helmond Brin-nummer: 14VL

- De Antoon van Dijkschool is een school voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs voor zeer moeilijk lerende kinderen met een verstandelijke beperking in de leeftijd van 4 tot 20 jaar, so-vso ZMLK en so-vso ZMLK/MG. Voor nadere informatie zie www.antoonvandijkschool.nl.

Deze scholen zijn toegankelijk voor de hieronder opgenomen leerlingen binnen de genoemde doelgroep na het afgeven van een Toelaatbaarheidsverklaring door een Samenwerkingsverband.

Alle scholen van SSOE verzorgen binnen hun doelgroep ook onderwijs aan leerlingen met autisme (ASS). De scholen van SSOE verzorgden in 2017 tevens ambulante begeleiding en externe dienstverlening in het regulier onderwijs (PO/VO/MBO).

Het werkgebied van SSOE bestrijkt vijf deelregio's. Het hoofdgebied is Zuidoost-Brabant met als deelregio's Eindhoven, de Kempen en Helmond (en omgeving). Daarnaast verzorgt SSOE ook onderwijs en/of ambulante begeleiding in Midden-Limburg en Oss e.o. De huidige organisatievorm van de scholen komt voort uit de historische indeling van de REC's. SSOE onderzoekt in 2017 en 2018 in hoeverre de huidige organisatievorm nog passend is bij wat de maatschappij en de partners van ons vragen. Medio 2018 wil SSOE verdere tot besluitvorming komen over de inrichting en organisatie van de scholen in de komende jaren.

4 Juridische structuur, organisatiestructuur en personele bezetting

De rechtspersoonlijkheid van het bevoegd gezag is een stichting. De statuten van de Stichting Speciaal Onderwijs Eindhoven zijn medio 2015 gewijzigd. Daarbij is tevens de naam veranderd in Stichting Speciaal Onderwijs en Expertisecentra. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Eindhoven onder dossiernummer 41087568.

Het bestuur van de Stichting was gedurende 2017 als volgt samengesteld:

Bestuurder: Dhr. H. de Vries

De **Raad van Toezicht** heeft tot taak toezicht te houden op de wijze van besturen van SSOE. Naast het vervullen van de werkgeversfunctie en van een onafhankelijke advies- en klankbordfunctie voor de bestuurder toetst zij inhoudelijk het gevoerde beleid en oefent zij een aantal vastgestelde goedkeuringsbevoegdheden uit.

Een verslag van de Raad van Toezicht maakt onderdeel uit van dit bestuursverslag. In dat verslag wordt onder andere ingegaan op de samenstelling, werkwijze en beloning van de Raad van Toezicht.

De Stichting opereert conform de Code Goed Bestuur in het PO (2014) en is daar dit jaar niet van afgeweken.

Structuur van de organisatie

Het organogram in Bijlage 1 geeft de organisatiestructuur van SSOE vanaf medio 2015 weer. In 2017 is de structuur niet gewijzigd.

5 Elementen van het gevoerde beleid

5.1 Zaken met (grote) personele consequenties

Het is teleurstellend te moeten constateren dat we in 2017 grotendeels nog te maken hadden met dezelfde problematiek die speelde in 2016. Met dit verschil, dat het aantal leerlingen op onze scholen na twee jaren van daling, weer stevig is gaan groeien. Onze ZML-scholen schreven in 2017 meer dan 50(!) nieuwe leerlingen in. Ook in 2018 wordt een verdere groei verwacht van tussen de 20 en 40 leerlingen. Veel van deze leerlingen zijn de eerste jaren van Passend Onderwijs in het regulier onderwijs gehouden, maar lopen daar uiteindelijk toch vast, vaak met forse achterstanden tot gevolg. Schadelijk voor de leerlingen, voor de ouders, maar ook voor ons onderwijs. Immers, door de eerdere daling van leerlingenaantallen en beleid van SWV-en moesten we veel personeel laten gaan, die we straks weer hard nodig gaan hebben. SSOE heeft circa 35 FTE personeel laten vertrekken tussen 2015 en eind 2017 om de lasten in lijn te brengen met de baten, terwijl het aantal leerlingen, in tegenstelling tot eerdere verwachtingen, weer stijgt. Ook in 2018 zullen we heel strak de hand moeten houden aan de omvang van de personele bezetting. SSOE hanteert daarom een zeer terughoudend formatiebeleid, gericht op het voorkomen van gedwongen ontslagen en stimuleert tegelijk vrijwillig vertrek en mobiliteit met name in OOP-functies. De druk op het personeel wordt echter door deze ontwikkeling wel groter, temeer omdat recent de leerlingenaantallen (sterk) stijgen.

In het kader van tripartiete overeenkomst is in 2015 een aantal medewerkers overgegaan naar aangesloten besturen, voor het overige zijn herbestedingsafspraken gemaakt. Deze verplichte herbestedingsbedragen zijn in 2016 al deels verlaagd en de overeenkomst loopt eind 2017 af. Het leidt bij SSOE tot een nog grotere mate van onzekerheid over de inkomsten en toenemende risico's en heeft daarmee invloed op het perspectief voor o.a. ambulante begeleiders. SSOE monitort deze ontwikkelingen strak en zal haar beleid steeds bijstellen als de situatie verandert. Na het aflopen van de overgangsregeling treedt vanaf 2017 de verevening in werking. Dit zal eveneens naar verwachting gevolgen hebben voor de bekostiging van SSOE, omdat in het verzorgingsgebied een forse vereveningsopgave gerealiseerd moet worden (ruim 10 miljoen euro). Tevens is er sprake van krimp in grote delen van ons werkgebied. De krimp leidt ertoe dat sommige besturen ervoor kiezen de middelen vanuit passend onderwijs te gebruiken om hun eigen personeel in te zetten op begeleidingstaken, in plaats van deze uit te besteden aan specialistische expertise van o.a. SSOE. Dat is uiteraard een vrije en op zich begrijpelijke keuze, maar leidt wel, naast verlies van expertise, tot een nog snellere vermindering van de baten van SSOE. Immers de middelen die schoolbesturen ontvangen, voor inkoop (ambulante) begeleiding, scholing of ondersteuning worden daaraan niet besteed. Men laat de ondersteuning uitvoeren door eigen personeel in dienst te houden. De baten vallen daarmee per direct weg, maar SSOE kan niet in hetzelfde tempo haar personeel inkrimpen. De Externe dienst heeft in 2017 ruim 450.000 euro minder omgezet dan in 2016. De omvang van de dienst is teruggebracht, maar desondanks is zij over heel 2017 gemeten fors verlieslijdend gebleken. Er is met de raad van toezicht gesproken over de toekomstscenario's van de Externe Dienstverlening. De vraag ligt op tafel of SSOE de dienstverlening niet beter kan stopzetten. We zijn echter van mening

dat opheffen van de dienst niet direct de oplossing is. Via RDDF en cao-maatregelen nemen procedures minstens anderhalf tot twee jaar in beslag. Bovendien leidt het afspiegelingsbeginsel tot de nodige kwalitatieve problemen. Immers de kans is groot dat er dan andere mensen in de RDDF komen en dat de ED-medewerkers tegen hun zin en deskundigheid voor de klas moeten. Dat vinden wij ongewenst. We zien door deze ontwikkelingen meerdere SO besturen in de regio in de problemen komen.

Expertisebehoud

SSOE blijft inzetten om de specialistische expertise voor de regio inzetbaar te houden en investeert in scholing, ontwikkeling van medewerkers in de Externe dienst, maar moet tegelijk de opbrengsten in lijn brengen met de kosten. Vanaf schooljaar 2017-2018 zien we dat de omzet en kosten van de ED in evenwicht zijn. Enerzijds omdat de dienst is ingekrompen, anderzijds omdat we de vraag weer iets zien toenemen. Voor 2018-2019 is dat echter niet automatisch ook zo. We zetten in op een verdere professionalisering van onze medewerkers in de externe dienst, op een betere acquisitie en op een uitbouw van de flexibele inzet. Een kleinere vaste kern, aangevuld met een schil van expertise die we kunnen in huren gebaseerd op de vraag die de klanten stellen. In 2018 is dit het speerpunt voor de Externe dienst. Onze lange adem lijkt vruchten af te werpen. SSOE heeft een goede reputatie. In de meeste samenwerkingsverbanden zien we een voorzichtige tendens naar meer vraag, maatwerk, passend arrangeren en meedenken. Daar zijn we uiteraard erg blij mee. SSOE maakt zich daar in de samenwerkingsverbanden ook hard voor. We willen inzetten op preventie, maatwerk, passend arrangeren en vraag gestuurd werken. Ook terugplaatsen van leerlingen naar het regulier onderwijs maakt deel uit van ons actief beleid. Dit verloopt echter niet eenvoudig en de keerzijde van deze inspanning is dat dit leidt tot dalende baten en verlies van arbeidsplaatsen bij onze eigen scholen. Het aantal thuiszitters, in termen van de definitie thuiszitters in de regio is weliswaar nog niet enorm groot, maar neemt zeker niet in aantal af. Het aantal verborgen thuiszitters is echter wel aan het toenemen. Het aantal verwijzingen naar SO neemt in 2017 weer fors toe, terwijl dit zou moeten dalen.

Leerlingenaantallen en leerlingstromen

Begin 2015 is er een meerjarenprognose opgesteld gebaseerd op de demografische gegevens van de hoofdgemeenten en de regio's in het voedingsgebied van de school. Tabel 1 geeft de leerlingprognose voor de komende drie jaar voor de drie cluster 3-scholen. In het voedingsgebied van SSOE zou er momenteel sprake moeten zijn van krimp in het SO. Over enkele jaren gaat dit ook optreden in het VSO. De actuele ontwikkelingen spreken de prognoses tegen. We zien in 2017 een groei van ongeveer 20 leerlingen in het SO.

Scholen	Aantal ingeschreven leerlingen		
	2017	2018	2019
A.v.Dijkschool	204	202	200
Mytyschool	156	153	150
Mgr. Bekkersschool	202	202	200
Totaal	562	557	550

Scholen	Aantal ingeschreven leerlingen			
	1-10-2014	1-10-2015	1-10-2016	1-10-2017
A.v.Dijkschool	209	204	204	202
Mytyschool	173	174	156	157
Mgr. Bekkersschool	205	204	202	222
Totaal	587	582	562	581

Tabel 1: prognoses leerlingen per school in 2017, 2018 en 2019.

Tabel 1b: werkelijke aantallen leerlingen in 2014-2017

Een prognose van onze leerlingaantallen is niet goed meer te geven. Prognoses worden gemaakt op basis van demografische gegevens en historische verwijzingspercentages. In 2017 bleken de werkelijke cijfers voor sommige scholen meer dan 10% af te wijken, zie tabel 1b. De invloed van verwijzingsbeleid in het kader van de wet passend onderwijs wordt niet meegenomen in de prognoses terwijl dat juist de meest bepalende factor is. Voor de MBS gold een prognose van een lichte daling, terwijl de school 20 leerlingen groeide in 2017. Eenzelfde groei verwachten we voor 2018. SSOE verwacht op de teldatum 1-10-2018 tussen de 600 en 620 leerlingen uit te komen.

Alle samenwerkingsverbanden hebben in hun beleid opgenomen dat ze verwijzing naar het speciaal onderwijs zoveel mogelijk willen verminderen. In 2016 was dat zeer zichtbaar, zeker in het VSO. Vooral echter door kunstmatige ingrepen, eerder is gememoreerd aan de 13- en 18-jarige maatregelen. In 2017 is deze daling geheel tot stilstand gekomen en zien we weer een behoorlijke groei. Uit bovenstaande blijkt duidelijk dat de ontwikkeling van de leerlingaantallen onvoorspelbaar is geworden.

Opvallend is ook de toename van de zogenaamde onderinstroom, leerlingen die niet worden verwezen door een reguliere school, maar waarvoor via bv. een MKD, rechtstreeks een TLV wordt aangevraagd en vaak wordt afgegeven. Veel van deze leerlingen zijn niet toelaatbaar bevonden, of zijn niet in beeld bij het regulier onderwijs en kregen voorheen een ontheffing van de leerplicht. Ook zijn er steeds meer leerlingen die deeltijdonderwijs volgen. Een deel op school dus en de rest in een zorgsetting. Deze hybride onderwijsvormen bieden kansen om leerlingen stapsgewijs meer te laten deelnemen aan het onderwijs. SSOE zet hier actief op in.

Scholing medewerkers

De stichting wil juist in deze lastige periode en druk op de budgetten investeren in kwaliteit en professionaliteit van de medewerkers. Leerlingen worden complexer, zorg- en ondersteuningsvragen ingewikkelder. Dat vereist goed en deskundig personeel. Speerpunt in 2016 waren scholingstrajecten Master SEN en verbetering van de kwaliteit van de ondersteuning. Daarnaast zijn op de scholen veel activiteiten geweest in het kader van teamgerichte scholing met betrekking tot opbrengstgericht werken; en de ontwikkeling en implementatie van doorlopende leerlijnen.

Tabel 2 geeft een overzicht van het aantal medewerkers dat in 2017 in- of externe scholing volgde in individuele trajecten en in teamgerichte trajecten.

Individuele trajecten	Opleiding	Cursus	Workshop	Training	Congres
A.v. Dijkschool	11	10		5	
Mytylschool	4	16	0	2	9
MBS	6	17	4	13	7
Teamgerichte trajecten	Opleiding	Cursus	Workshop	Training	Congres
A.v. Dijkschool	Diverse, allen in het kader van inspectiearrangement	Onderwijsontwikkeling en curriculum ontwikkeling			
Mytylschool	2	2	1	3	
MBS		1	1	2	

Tabel 2: Overzicht van het aantal medewerkers dat in 2017 in- of externe scholing volgde in individuele trajecten en in teamgerichte trajecten.

In 2017 zijn aan 12 personeelsleden van SSOE in totaal 480 uur aan studieverlofuren toegekend vanuit de Lerarenbeurs en hun Studie Master SEN. SSOE heeft deze personeelsleden in de gelegenheid gesteld om in deze uren een studie te volgen en af te ronden. Zij ronden hun studie in 2018 af.

Arbo en verzuim

Het Arbobeleid was gericht op het terugdringen en preventie van ziekteverzuim; speerpunt was het frequent verzuim en het voeren van verzuimgesprekken.

Het ziekteverzuimpercentage bij SSOE was op 31-12-2017 5.4%. Dit is lager dan in 2016 en 2015 (resp. 6,5 en 6,2%). Het landelijk gemiddelde in het speciaal onderwijs over 2015 ligt op 7% (Bron [Stamos.nl](#)). Dit is een zeer goed prestatie zeker in het licht van de daling in personele bezetting bij gelijkblijvende leerlingenaantallen. Er is per school / afdeling een plan van aanpak voor verzuimreductie en -beheersing opgesteld. Per 1-1-2016 is SSOE eigen risicodragers geworden voor de vervangingen. Het bestuur heeft een pool van eigen medewerkers samengesteld waarmee de vervangingen zijn voorzien. Elke school heeft personeel gekregen om het kortdurend verzuim op te kunnen vangen. Het langdurig verzuim (>14 dagen) wordt ingevuld vanuit de pool. Daarmee is geanticipeerd op de effecten van de Wet werk en zekerheid, waarmee het aantal invalcontracten nog maar zeer beperkt mag worden gegeven. Daar waar er jaarcontracten zijn, worden deze aan het eind van het jaar in principe beëindigd. Dan wordt bekeken, op basis van de dan geldende vervangingsbehoeften welke nieuwe contracten er kunnen worden aangegaan. Dat zal gezien de ontwikkelingen zeer terughoudend moeten gebeuren. Recent zien we echter wel weer een lichte stijging in het verzuim. Stand eind van 2017 was bijna 6%, tegen 5% aan het begin van 2017. Dit kan een effect zijn van toegenomen werkdruk. SSOE zal dit strak blijven volgen.

De kosten van de eigen pool worden in principe gedekt uit de bespaarde premie aan het vervangingsfonds en eventuele WAZO/UWV gelden in geval van vervanging bij een zwangerschapsverlof. De pool van SSOE was in 2017 gemiddeld ca. 8 – 10 fte in omvang.

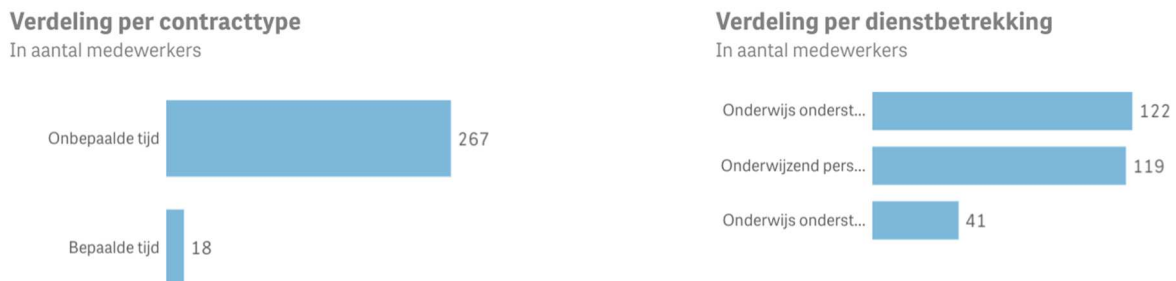
Personele bezetting

Op 31 december 2015 had SSOE in totaal 230 fte in dienst. Op 31-12-2017 was dat 194 fte (284 medewerkers). Er zijn personeelsleden benoemd in vast en of tijdelijk dienstverband in de functies Directie (DIR), Onderwijzend Personeel (OP) en Onderwijsondersteunend Personeel (OOP) met en zonder behandeltaken.

Figuur 1: Verdeling per leeftijdscategorie van personeel in vaste en tijdelijke dienst.

Figuur 2: Verdeling personeelsleden in vaste en tijdelijke dienst naar OP, OOP met en zonder lestaken 31 december 2017

Het gevoerde beleid inzake de beheersing van uitkeringen na ontslag

SSOE heeft de afgelopen jaren noodgedwongen, veel personeel zien vertrekken. Verreweg de meeste mensen hebben zelf ontslag genomen en hebben al dan niet met begeleiding een andere werkplek gevonden. Een klein aantal medewerkers is met een vaststellingsovereenkomst, met goedkeuring van de kantonrechter, UWV en Participatiefonds uit dienst gegaan. Volgens de regels wordt er na ontslag loopbaanbegeleiding aangeboden. Ook deze medewerkers hebben inmiddels grotendeels een nieuwe werkplek gevonden. Er zijn geen mensen ziek uit dienst gegaan in 2017. We verwachten dit ook niet in 2018.

5.1 Onderwijsgegevens

Kwantitatieve informatie

Het behoeft weinig voorstellingsvermogen dat door de geschetste daling van de formatie, en de recente groei van het aantal leerlingen, de klassengrootte en de werkdruk toeneemt. De bekostiging voor de nieuwe leerlingen ontvangen we weliswaar deels via de groeiregelingen van samenwerkingsverbanden, maar omdat veel leerlingen pas na de groeitelling van februari instromen, grotendeels pas vanaf augustus 2018/januari 2019. Deze ontwikkeling vraagt om een veel flexibeler personeelsbestand. Door de reeds gerealiseerde personele krimp zijn medio 2017 alle tijdelijke contacten beëindigd en hebben we een vrij vast personeelsbestand. SSOE zet actief in op het vormen van een flexibel deel van het personeelsbestand van ca. 5% van het totale personeel. Dat is niet eenvoudig te realiseren door CAO, WWZ, enerzijds en anderzijds door een aantrekkende arbeidsmarkt waardoor medewerkers vaker kunnen kiezen uit meerdere banen.

Uitstroomgegevens leerlingen

De uitstroomgegevens gedurende het schooljaar 2016-2017 zijn opgenomen in Tabel 4. In deze tabel zijn niet verwerkt de leerlingen die korter dan een jaar op een van de scholen verbleven (SO: 1, VSO 4 leerlingen).

Uitstroom SO	38	Uitstroom VSO	80
--------------	----	---------------	----

Tabel 4: Uitstroom van leerlingen uit de cluster 3-scholen in schooljaar 2016-2017.

Uitstroomgegevens schooljaar 2016-2017

Totaal SO		Totaal VSO	
speciaal onderwijs (so)	4	arbeidsmatige dagbesteding	25
thuiszitter met leerplichtontheffing	1	buitenland	1
praktijkonderwijs (pro)	1	onbekend	1
gecombineerde brugklas (vmbo / havo)	1	niet arbeidsmatige dagbesteding	10
vmbo bbl + kbl	1	praktijkonderwijs (pro)	2
vso arbeid / praktijkgericht onderwijs	7	reguliere arbeidsplaats al dan niet met een subsidie	8
vso dagbesteding arbeidsmatig	5	middelbaar beroepsonderwijs niveau 1	3
vso dagbesteding niet arbeidsmatig	14	middelbaar beroepsonderwijs niveau 2 (mbo bol/bbl/ leer- werktraject, entree en atc)	6
vso vmbo bbl + kbl	2	middelbaar beroepsonderwijs niveau 3 & 4 (mbo bol/ bbl/ leer-werktraject en atc)	1
vso vmbo gl + tl	2	thuiszitter, niet meer leerplichtig	4
Totaal SO	38	thuiszitter met leerplichtontheffing	1
		vso dagbesteding arbeidsmatig	1
		vso dagbesteding niet arbeidsmatig	4
		sociale werkvoorziening/sociale werkplaats/beschermde werkomgeving	7
		vso arbeid / praktijkgericht onderwijs	4
		arbeidstrainingcentrum welke niet verbonden is aan een mbo (atc)	1
		vrijwilligerswerk	1
		Totaal VSO	80

In dit overzicht is het effect van de 18-jarige maatregel evenals in 2016 zeer goed te zien. De uitstroom VSO in 2015, was ongeveer 50 leerlingen, in 2016 waren het er 90, en in 2017, over de eerste 7 maanden 80. Helaas geldt voor veel van deze (eerder dan voorheen) uitgestroomde leerlingen dat ze thuis komen te zitten, zonder werk of plaats in de maatschappij. Waar wij voorheen

erin slaagde meer dan 50% van de leerlingen in uitstroomprofiel arbeid met een werkplek te laten vertrekken, is dat gedaald naar minder dan 15% van de leerlingen die een baan heeft als ze op 18-jarige leeftijd, met een beperking het onderwijs verlaten. Dit is voor de leerlingen, hun omgeving, maar ook voor de gemeenten een hele slechte ontwikkeling. Helaas zien gemeenten deze problematiek niet. Veel van deze jongeren komen niet in aanmerking voor een uitkering en zijn dus niet in beeld. Ze zwerven echter wel zonder perspectief op straat. Dat heeft zeer waarschijnlijk een hele grote impact op de maatschappelijke toekomst van deze jongeren. De kans is groot dat de begeleidingskosten voor de maatschappij uiteindelijk vele malen hoger zullen zijn. Helaas zijn de gemeenten niet echt geïnteresseerd om mee te denken ik een preventieve oplossing. Arbeidstoeleiding zien zij niet als hun taak.

Hieronder is dit effect per school weergegeven:

Tabel 5. uitstroom per school

Antoon van Dijkschool SO		Antoon van Dijkschool	
speciaal onderwijs (so)	3	arbeidsmatige dagbesteding	7
vso arbeid / praktijkgericht onderwijs	3	niet arbeidsmatige dagbesteding	6
vso dagbesteding arbeidsmatig	2	reguliere arbeidsplaats al dan niet met een subsidie	3
thuiszitter met leerplichtontheffing	1	thuiszitter, niet meer leerplichtig	3
		vso dagbesteding arbeidsmatig	1
Totaal AvD SO	9	vso dagbesteding niet arbeidsmatig	2
		vso arbeid / praktijkgericht onderwijs	1
		middelbaar beroepsonderwijs niveau 1	1
		beschut werk / beschermde werkomgeving	2
		arbeidstrainingcentrum welke niet verbonden is aan een mbo (atc)	1
		Totaal AvD VSO	27
MBS Eindhoven SO		MBS Eindhoven VSO	
vso dagbesteding arbeidsmatig	3	arbeidsmatige dagbesteding	15
vso dagbesteding niet arbeidsmatig	12	niet arbeidsmatige dagbesteding	3
		onbekend	1
Totaal MBS SO	15	praktijkonderwijs (pro)	2
		beschut werk/beschermde werkomgeving	5
		thuiszitter, niet meer leerplichtig	1
		vso arbeid / praktijkgericht onderwijs	1
		vso dagbesteding arbeidsmatig	2
		buitenland	1
		reguliere arbeidsplaats al dan niet met een subsidie	2
		Totaal MBS VSO	33
Mytyschool Eindhoven SO		Mytyschool Eindhoven VSO	
gecombineerde brugklas (vmbo / havo)	1	arbeidsmatige dagbesteding	3
vmbo bbl + kbl	1	middelbaar beroepsonderwijs niveau 1	2
vso dagbesteding niet arbeidsmatig	2	middelbaar beroepsonderwijs niveau 2 (mbo bol/bbl/ leer- werktraject, entree en atc)	6
vso vmbo bbl + kbl	2	middelbaar beroepsonderwijs niveau 3 & 4 (mbo bol/ bbl/ leer-werktraject en atc)	1
vso vmbo gl + tl	2	niet arbeidsmatige dagbesteding	1
speciaal onderwijs (so)	1	thuiszitter met leerplichtontheffing	1
vso arbeid / praktijkgericht onderwijs	4	vso arbeid / praktijkgericht onderwijs	2
		reguliere arbeidsplaats al dan niet met een subsidie	3
Totaal Mytyl SO	13	vrijwilligerswerk	1
		Totaal Mytyl VSO	20

Kwalitatieve informatie

In 2016 zijn op alle scholen schoolplannen voor 2016-2020 vastgesteld. In deze schoolplannen wordt rekening gehouden met Passend Onderwijs, de Wet Kwaliteit VSO en het Koersplan van SSOE. Het belangrijkste inhoudelijke speerpunt op alle scholen is de verdere implementatie van opbrengstgericht

werken en versterken van het planmatig werken aan kwaliteit. In het Koersplan 2016 -2020 zijn de strategische keuzes vastgelegd. In 2017 zijn de jaarplannen geëvalueerd en bijgesteld waar nodig. Het bestuur valt onder het reguliere inspectietoezicht en uit de risicoanalyse van de inspectie zijn geen risico's naar voren gekomen.

5.2 Ontwikkelingen als gevolg van interne en externe kwaliteitszorg

Onderwijs

De doelstelling voor alle scholen is uiteraard het verkrijgen dan wel behouden van tenminste het basisarrangement inspectietoezicht. Op alle scholen is aandacht voor opbrengstgericht werken, de verbetering van de ondersteuningsplannen en het ontwikkelperspectief voor de leerlingen. Elke school zal in haar eigen schoolplan de beleidskeuzes verder uitwerken. De Antoon van Dijkschool heeft in 2017 een verscherpt inspectie arrangement nog niet kunnen omzetten in een basisarrangement. Wel is het predicaat zeer zwak eraf gegaan. Op basis van het beoordelingskader ("de bolletjes") had de school eigenlijk in 2017 al een basisarrangement moeten krijgen, de inspectie achtte de goede ontwikkelingen echter nog te kwetsbaar om een basisarrangement toe te zeggen. Men zegde toe in september 2017 terug te komen voor een definitief oordeel. Dit is echter door een misverstand in de planning niet gebeurd. De inspectie had de school ingepland voor februari 2018. Er is in 2017 veel inzet gepleegd, ook op extra personele kwaliteit. Dat heeft ertoe geleid dat de school in 2018 het basisarrangement gaat behalen. (In februari 2018 is het basisarrangement inmiddels ruimschoots behaald).

Expertisecentrum

SSOE is een expertisecentrum. Centraal staat in de komende jaren het ontwikkelen en uitdragen en verkopen van deze expertise. Daartoe zullen we diverse activiteiten organiseren. Denk aan expertisemiddagen, themadagen, symposia, wetenschappelijk onderzoek etcetera. We blijven daarbij kritisch de ontwikkelingen volgen en bepalen steeds opnieuw of en in welke omvang de expertisedienst in stand kan worden gehouden. Zoals eerder gememoreerd is een goede balans tussen interne en externe (flexibel inzetbare) medewerkers van belang om de gevraagde kwaliteit te kunnen leveren en tegelijk de kosten en de risico's te beheersen.

Aspecten van eigen Kwaliteit

De kwaliteit van de scholen en de voortgang van de ontwikkeling wordt gemonitord door middel van periodieke managementrapportages. Tenminste drie keer per jaar is er naar aanleiding van een dergelijke managementrapportage (Marap) een overleg tussen bestuur en directie van de scholen. In 2017 is een start gemaakt met een systeem van interne audits, op basis van het nieuwe toezichtskader van de onderwijsinspectie. Naast de wettelijke verplichtingen en minimale inspectie-eisen hebben de scholen in 2017 een start gemaakt met het beschrijven van de eigen schoolstandaarden en eigen kwaliteitsambities. Tijdens onze interne audits willen we ons focussen op wat we kunnen zien, horen en lezen ten aanzien van deze schoolstandaard. Bijvoorbeeld als het gaat

om leerkrachtgedrag. Wat zien we een leraar doen, wat kan deze ons erover vertellen en waar kunnen we erover (laten) lezen. De uitkomsten van de audits zijn niet bedoeld als afreken- of beoordelingsinstrument. Het moet juist de professionele discussie verder voeden. Alle scholen hebben op dit terrein in 2017 goede stappen gezet. We zijn begonnen met de domeinen onderwijs en zorg. In 2018 vindt dit voortgang op de andere domeinen van het inspectiekader.

Huisvesting

Eind 2016 betrokken we de nieuwbouw van de MBS. Ook het bestuurskantoor en het Autisme Steunpunt hebben daarin onderdak gekregen. Voor de overige gebouwen is het meerjarenonderhoudsplan actueel en uitgevoerd. De geplande interne verbouwing van de Antoon van Dijkschool is uitgesteld om prioriteit te geven aan de onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen in het kader van het zwakke arrangement. De scholen zijn onderhoudstechnisch in goede staat. De meerjarenonderhoudsvoorziening is op niveau. Het MJOP is actueel voor alle gebouwen. In 2018 zullen we het perspectief van het MJOP herzien en op 20 jaren zetten in plaats van de huidige 10 jaar. In 2017 is geen groot onderhoud uitgevoerd aan de gebouwen. Dit is conform MJOP. De nieuwbouw van de MBS is in 2017 een jaar in gebruik. We zien dat de investeringen in duurzaamheid renderen. De energielasten zijn gedaald van ruim 80.000 naar 38.000 euro per jaar. Doordat het bestuurskantoor geen externe huurlasten meer heeft wordt nog eens 60.000 euro per jaar bespaard op de huisvestingslasten. Daar staat een stijging van de dotatie aan de voorziening voor huisvesting van 35.000 euro tegenover. De financiële afwikkeling van de bouw is in 2017 afgerond. Het project is zowel aan gemeente - als aan SSOE-zijde beschouwd en verantwoord. Zowel aan de zijde van SSOE als bij de Gemeente Eindhoven is het dossier afgesloten en voorzien van een goedkeurende verklaring van de accountant, inzake rechtmatigheid en doelmatigheid.

5.3 Overige aspecten van kwaliteitszorg

Er is SSOE breed een kwaliteitskader ontwikkeld met focus op planmatige kwaliteitszorg en planmatige leerlingenzorg. Jaarlijks wordt aandacht besteed aan leerling-informatie (in-, door- en uitstroomgegevens), trends, analyse en prognoses om hierop beleid te kunnen formuleren en beter te kunnen sturen. Het kwaliteitskader van SSOE kent een aantal ondersteunende systemen:

- Onderwijskundig: op stichtingsniveau is Parnassys verder geïmplementeerd; alle scholen werken met een leerlingvolgsysteem voor opbrengsten en sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen.
- Personeel: in het kader van de gesprekkencyclus wordt gewerkt met een digitaal gespreksdossier en bekwaamheidsdossier. Tevens is het verzuim- en vervangingsbeleid opnieuw vastgesteld en is Verzuimsignaal in gebruik genomen in het kader van de verzuimregistratie.
- Financieel: na de splitsing en fusie is de beheers- en ondersteuningsstructuur opnieuw ingericht. Dit is in 2016 niet naar tevredenheid verlopen. Interne beheersing, signalering en controle, zowel intern als extern was niet op het niveau waar bestuur en toezicht dit wensen. Dit was een risico voor de organisatie en behoefde ingrijpen. Begin 2017 is besloten om te gaan samenwerken met een nieuw administratiekantoor en over te stappen op AFAS voor de

personele en financiële administratie. Er is een project gestart om de overstap te realiseren. Alle administratieve processen, interne beheersingsafspraken, procuratieschema's, bevoegdheden, budgethouders etc. zijn opnieuw bekeken, beschreven en geïmplementeerd middels AFAS. Dit traject is succesvol verlopen. Na een testfase van drie maanden eind 2017, is per 1-1-2018 de implementatie van AFAS een feit.

- Intern wordt gewerkt met 3-maandelijkse managementrapportages op de belangrijkste beleidsdomeinen.
- Daarnaast werken we aan een intern systeem voor o.a. de urenregistratie van de Externe dienst, meldpunt eventuele datalekken en registratie van post, contractmanagement etc. Het is de bedoeling deze zaken in 2018 zoveel mogelijk met AFAS te gaan doen.

Behoudens het traject op de Antoon van Dijkschool heeft de onderwijsinspectie in 2017 de scholen niet bezocht.

5.4 Samenwerkingspartners

SSOE hecht veel waarde aan een goede samenwerking met partners in onderwijs en zorg.

SSOE is lid van:

- Verus besturenorganisatie;
- De PO-Raad;
- VOS-ABB.

SSOE heeft een samenwerkingsovereenkomst met een aantal zorginstellingen (AWBZ) ten behoeve van het zorg-/onderwijsaanbod aan de leerlingen van:

- Blixembosch (Libragroep);
- LUNET-zorg;
- ORO.

SSOE heeft een samenwerking ten behoeve van integratieklas / medium-arrangement met:

- NOVALIS College Eindhoven (Blauwe Bloem-zmlk); in het kader hiervan heeft SSOE een nevenvestiging van de MBS gerealiseerd in het Novaliscollege.

SSOE heeft een Symbioseovereenkomst met het Stedelijk College Eindhoven voor het volgen van diverse lessen in het VO en examineringstrajecten. Ook is er een symbioseovereenkomst met de Taalbrug in het kader van het ArbeidsTransitieCentrum, waar leerlingen van beide partijen worden voorbereid op een plek op de arbeidsmarkt.

SSOE participeert in:

- LECSO (Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs); voor cluster 3 en 4-scholen;
- SWV (Samenwerkingsverband) Passend Onderwijs Helmond/Peeland PO;
- SWV Passend Onderwijs Helmond/Peeland VO;

- SWV Passend Onderwijs Eindhoven PO;
- SWV Passend Onderwijs VO Eindhoven/ De Kempen;
- SWV Passend Onderwijs PO De Kempen;
- SWV Passend Onderwijs Oss Uden Veghel PO
- SWV Passend Onderwijs Oss Uden Veghel VO
- SWV Passend Onderwijs Weert PO;
- SWV Passend Onderwijs Weert VO;
- LEA (Lokale Educatieve Agenda) Eindhoven 12- / 12+;
- Bestuurlijk Overleg Helmondse Scholen.

SSOE is aangesloten bij de volgende netwerken/ ketenzorg verbanden:

- SVA (Samenwerkingsverband Autisme) Zuid Oost Brabant in het regionaal Convenant Autisme;
- Netwerk arbeidstoeleiding VSO-PRO;
- JOB8.

SSOE had in 2017 een dienstverleningsovereenkomst met:

- Arbo Unie (Bedrijfsgezondheidszorg);
- DYADE Onderwijsbureau;
- MEE; schoolmaatschappelijk werk MBS;
- Blixembosch (Libragroep); fysiotherapie / ergotherapie.

SSOE huurde in 2017 externe expertise in bij:

- Fontys OSO, scholingstrajecten en deskundigheidsbevordering;
- Springvorm Graphic Design, opmaak en verzorging jaarbeeld;
- Crooijmans Communicatie, interne en externe communicatie;
- ACKNOWLEDGE; ICT Traject ontvlechting van Vitus Zuid;
- ORO Helmond voor ondersteuning aan leerlingen met een beperking;
- SPOROFYT, interimmanagement.

5.5 Governance ontwikkelingen. Interne beheersing en toezicht

In 2016 is onder leiding van een externe adviseur de visie op toezicht opnieuw gedefinieerd. Er is een toezichtskader opgesteld. In 2017 is dat kader niet veranderd. In hoofdstuk 10 in het bestuursverslag is het jaarverslag van de Raad van Toezicht opgenomen. Met de overgang naar ons nieuwe administratiekantoor en AFAS zijn alle processen, rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden tegen het licht gehouden. Er is een procuratieschema opgesteld. Voor veel processen is het vier ogen principe ingericht. Dat houdt in dat er van meerdere personen goedkeuring nodig is voordat boekingen of betalingen die de grenzen van de procuratie overschrijden, worden uitgevoerd.

6 Overige activiteiten van de organisatie

6.1 Huisvesting

- De meerjaren-onderhoudsplanning (2017) is uitgevoerd. Door de druk op de financiën worden daar waar het kan enkele zaken doorgeschoven en interne verbouwingen met alleen een esthetisch doel voorlopig opgeschort.
- Tot en met 2014 verliep de financiële verantwoording van huisvestingsvoorzieningen vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid niet via de reguliere exploitatie van SSOE maar vond plaats middels afrekening met de diverse gemeenten en is in de balans opgenomen op basis van de projectadministratie. Er is veel aandacht besteed aan een adequate inrichting van deze administratie om een goed beeld te krijgen van de activiteiten en uitgaven. Ook na de doordecentralisatie wordt gebruik gemaakt van de projectadministratie. Kosten voor het groot onderhoud worden jaarlijks gedoteerd aan de hiervoor bestemde voorziening. Uitgaven verlopen middels een onttrekking aan deze voorziening. Omdat de projectadministratie ook via DYADE verliep, is door de keuze voor een nieuw administratiekantoor ook gekozen voor een nieuwe partij voor planmatig en dagelijks onderhoudsbeheer. De firma Treetops BV zal dit vanaf 1-1-2018 voor SSOE gaan uitvoeren.

6.2 Beleidsnota's

Voor verschillende beleidsterreinen van de stichting zijn beleidsnota's vastgesteld en/of geactualiseerd.

- Scholingsbeleid;
- Beleid rondom jubilea en gratificaties;
- Bestuursformatieplan 2017-2018 en meerjarenperspectief;
- Geactualiseerd Schoolveiligheidsplan;
- Communicatieplan interne communicatie vanuit het bestuursbureau;
- Jaaragenda 2017-2018;
- Cafetariaregeling 2017;
- Mobiliteitsbeleid;
- Flankerend beleid 2017;
- Compliance aan de nieuwe AVG wetgeving.

6.3 Medezeggenschap

Het bestuursbeleid is vastgesteld met inachtneming van de bevoegdheden van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) dan wel de afzonderlijke medezeggenschapsraad (raden) van de school (resp. scholen).

De GMR vergaderde zes keer.

Behandeld zijn o.a.:

- Bestuursbegroting 2017 en bijgestelde tussentijdse prognose;
- Bestuursformatieplan 2017-2018 (instemming PGMR);
- Vakantieregeling 2017-2018 (instemming OGMR);
- Regeling Mobiliteit (instemming PGMR);
- Reiskosten Ambulante dienst (instemming PGMR);
- Cafetariaregeling (instemming PGMR).

6.4 Klachtencommissie

Binnen de Stichting Speciaal Onderwijs & Expertisecentra is een klachtenregeling van kracht conform het model klachtenregeling primair en voortgezet onderwijs van het VBKO d.d. maart 1998. Deze regeling voldoet aan de wettelijke eisen en is van toepassing wanneer men met zijn klacht niet ergens anders terecht kan. Er wordt binnen SSOE gewerkt met interne contactpersonen en externe vertrouwenspersonen. Door goede communicatie binnen de scholen is men gericht op het preventief signaleren van klachten. De stichting is aangesloten bij de landelijke commissie voor geschillen in het onderwijs. In 2017 zijn er geen klachten gemeld bij de externe vertrouwenspersonen, wel zijn er enkele vragen gesteld.

SSOE 2017		
Aard van klacht/vraag	Opvolging	Afloop
Is dit juiste schoolkeuze van mijn kind?	Opgelost via ICP	Naar tevredenheid
Vraag van vastgelopen werknemer om ondersteuning	Overleg met vrager + bestuurder	Naar tevredenheid

6.5 Relevante interne en externe ontwikkelingen

SSOE heeft in 2017, net als in 2016, een financieel lastig jaar achter de rug. De oorzaken zijn terug te voeren naar een drietal hoofdredenen.

Na-effect van de problemen uit 2016

De effecten van de afsplitsing van cluster 2 school de Taalburg, tegelijk met de fusie met de Antoon van Dijkschool, de invoering passend onderwijs en beleid van samenwerkingsverbanden, hebben veel effect gehad op SSOE, in 2016 en ook nog in de eerste helft 2017. Halverwege het schooljaar is fors ingrijpen onderwijsinhoudelijk niet verantwoord. Dit zowel in personele als in (in mindere mate) materiele zin. In eerste instantie leek de begroting voor 2017 sluitend. Deze is eind 2016 met ondersteuning van het administratiekantoor Dyade tot stand gekomen. Door omstandigheden was de interne controller afwezig ten tijde van het opstellen van de begroting. Bij zijn terugkeer begin 2017,

bleek direct dat de begrote baten waren gebaseerd op verkeerde leerlingenaantallen. De werkelijke baten bleken ruim 600.000 euro lager uit te vallen dan in de begroting opgenomen. In overleg met de Raad van Toezicht is besloten de begroting, die inmiddels was vastgesteld, niet aan te passen maar daarnaast te werken met een bijgestelde versie, gebaseerd op de juiste gegevens, die "prognose" is genoemd. In de rest van dit verslag zullen we dus daar waar begroting en prognose wordt gebruikt refereren aan deze twee documenten. De bijgestelde prognose liet een tekort voor 2017 zien van 620.000 euro. Het gevolg was dat we net als in 2016 tot extra (personele) bezuinigingen moesten overgaan, hetgeen heeft geleid tot het vertrek van personeel en (gedwongen) mobiliteit van medewerkers. Dit is vastgelegd in het bestuursformatieplan, dat daartoe in juni 2017 in overleg met de GMR is vastgesteld. Per 1-8-2017 had SSOE nog 195 fte in dienst tegen 220 fte op 31-12-2016. Over 2017 komt de bezetting daardoor gemiddeld uit op 207 fte. Voor 2018 is maximaal 195 fte gemiddeld toegestaan, bij gelijkblijvende leerlingenaantallen. Het gerealiseerde tekort is uitgekomen op 930.000 euro. In de financiële paragraaf zullen we nader ingaan op de afwijkingen t.o.v. begroting en prognose 2017. Voor 2018 sluit de begroting, gebaseerd op juiste gegevens wel. Ook de meerjarenbegroting is sluitend.

Effecten van Passend onderwijs

Deze zijn reeds eerder uitgebreid in dit bestuursverslag en ook in dat van 2016, beschreven. De 13- en 18-jarige maatregel van samenwerkingsverbanden, de druk op de categoriebekostiging en de sterk fluctuerende aantallen leerlingen maken sturen op personeelsomvang en budget lastiger. Door de terugloop in de bestedingen bij de ED loopt SSOE per direct baten mis, maar kan niet direct van personeel af zonder hoge kosten. Door de veel kleinere omvang van onze stichting, na de gedwongen splitsing hebben deze fluctuaties een groter effect op het budget.

Onvoldoende kwaliteit bij de administratieve organisatie en interne beheersing

Door personele wisselingen bij ons administratiekantoor, samenvallend met het uitvallen van medewerkers in de interne organisatie is gebleken dat de interne beheersing kwetsbaar is. Daardoor was niet alle informatie beschikbaar en is er onvoldoende strak gestuurd op het beheersen van formatie en uitgaven. Een samenloop van redenen die uiteraard niet had mogen leiden tot de hoge overschrijdingen van de uitgaven op diverse posten. Door het niet actueel hebben van de cijfers zijn er besluiten genomen op basis van achteraf onjuiste gegevens. We hebben daarop stevig ingegrepen. Zo is er in opdracht van de Raad van Toezicht een extern onderzoek verricht door Govers Accountants. Hun bevindingen zijn grotendeels in lijn met onze eigen analyses. Zij hebben een aantal adviezen gegeven om in control te komen. Deze waren deels al ingezet en zijn voor het overige allemaal geïmplementeerd. Zoals eerder aangegeven is in 2017 de overgang naar een nieuw administratiekantoor gerealiseerd, samen met de implementatie van AFAS. De interne beheersing en administratieve organisatie zijn daarmee helemaal doorgelicht, opnieuw uitgelijnd en ingericht.

Overige aspecten van invloed

In hoofdstuk 7 wordt nader in gegaan op de financiële resultaten en de kengetallen.

Uiteraard zijn er door het bestuur van SSOE, keuzes gemaakt die geëvalueerd zijn en besproken met de Raad van Toezicht. In 2017 is er door een externe accountant een onderzoek uitgevoerd. De adviezen en maatregelen die worden voorgesteld in dit onderzoek onderschreven onze eigen analyses, zijn besproken in de Raad van Toezicht en zijn reeds, of worden in 2017-2018 geïmplementeerd.

In 2016 is een voorziening ten laste van het resultaat gecreëerd voor een mogelijk grote claim van het Participatiefonds door het afwijzen van een vergoedingsverzoek dat teruggaat tot 2012. De zaak heeft SSOE aanhangig gemaakt bij de Raad van State en deze heeft in mei 2017 deze zaak behandeld. In haar uitspraak van oktober 2017 stelde de Raad van State SSOE volledig in het gelijk. De kosten komen dus niet voor rekening van SSOE. De voorziening laten we dan ook weer vrijvallen in 2017 ten gunste van het resultaat.

Tot slot vermelden wij hier dat in 2017 gewisseld is van accountantskantoor. Na jaren van goede samenwerking met PWC, is door de Raad van Toezicht gekozen voor Govers (Wijs) Accountants voor de controle op de jaarrekening 2017. Het is de intentie van de raad om de samenwerking ook voor de komende jaren te laten voortduren. Tevens is, vanwege bovengenoemde controle-issues gekozen voor het invoeren van een interimcontrole. Het moge duidelijk zijn dat er tussen het Bestuur, de Raad van Toezicht en GMR stevig is gesproken over de gang van zaken, oorzaken, maatregelen en gevolgen. Dat was niet altijd makkelijk. De relatie tussen partijen is echter stevig en goed. Er is over en weer vertrouwen in de toekomst.

6.6 Risicoanalyse

De schets hierboven maakt duidelijk dat SSOE de afgelopen jaren in een moeilijke situatie heeft verkeerd. Recent is de risicoanalyse door het bestuur als volgt vastgesteld.

SSOE ziet voor de komende jaren diverse risico's. Dit zijn onder andere de risico's met betrekking tot interne processen en situaties aan de ene kant en aan de andere kant de externe ontwikkelingen. Op de eerste hebben we zelf veel invloed, op de externe ontwikkelingen veel minder. Dat maakt het anticiperen erop nog belangrijker.

1. Door de geringe omvang van de organisatie zijn sleutelposities niet dubbel bezet. De kwetsbaarheid bij het opstellen van de begroting 2017 is daarvan een voorbeeld.

Kans: midden, Impact groot. Maatregelen: Door een totale reset van de administratieve organisatie en interne beheersingsprocedures, de invoering van AFAS en de keuze van een nieuw AK hebben we alle processen nu goed in beeld en zijn voor sleutelrollen back-up procedures ingericht.

2 . Een verdere daling van de afname van ambulante begeleiding en de bereidheid vanuit het regulier PO en VO om deze dienstverlening af te nemen bij SSOE;

Risico: kans groot, impact midden: Beleid: inzet op krimp en flexibilisering personeel in de ED. We houden de dienst in stand en brengen de omvang jaarlijks in lijn met de omzet. Tevens wordt ingezet op de inzetbaarheid van de medewerkers en op versterking van hun competenties op het meer commerciële terrein. Daartoe is een traject van scholing en begeleiding gestart. Tevens is een schil van externe medewerkers in ontwikkeling.

3. De ontwikkelingen met betrekking tot de decentralisatie van het buitenonderhoud van de gebouwen vanuit de gemeenten. Met name de kosten voor onderhoud met een meerjarig karakter op onderdelen van gebouwen dat niet direct zichtbaar is in relatie tot de zogenaamde koude overdracht van de gebouwen vanuit de gemeenten;

Risico: kans laag, impact laag: Beleid: MJOP actueel houden en jaarlijks actief preventief onderhoud plegen. MJOP vaststellen op basis van 20 jaar, de huidige onderhoudssituatie van de gebouwen is goed te noemen. De voorziening onderhoud is op niveau.

4. De Wet Werk en Zekerheid. De Wet Werk & Zekerheid past – zoals zij is bedoeld niet bij de sector onderwijs en zorgt voor veel onzekerheid over de inzet van onder andere vervangers bij ziekte en afwezigheid;

Risico: kans groot, impact midden. Beleid: Eigen risicodragers voor vervangingen. Inrichten pool met eigen medewerkers, met harde monitoring en grens. Tevens actieve sturing op verzuimduurverkortingen i.s.m. Arbo dienst.

5. De ontwikkelingen in de nieuwe CAO PO. Het hoger worden van de lasten door o.a. invoering van de nieuwe CAO PO, de premieontwikkelingen van het ABP Pensioenfonds en het nog niet kunnen overzien hoeveel kosten dit met zich mee gaat brengen. Ontwikkelingen op het gebied van de hogere duurzame inzetbaarheid, hogere werkgeverspremies en onvoldoende dekking hiervoor vanuit het Ministerie onder andere vanuit de GPL;

Risico: kans midden, impact groot: Beleid: ruimte in de formatie creëren door de komende jaren te realiseren dat maximaal 85% van de totale baten uit loonkosten bestaan. Hiermee wordt wat lucht in het systeem gebracht dat het mogelijk maakt om knelpunten tijdelijk op te lossen.

6. Kostenremanentie. Door de dalende leerlingaantallen van de afgelopen jaren daalt ook de bekostiging voor de materiele zaken, de kosten van deze materiele zaken dalen echter niet evenredig mee;

Risico: kans hoog, impact groot. Beleid: Bij verdere daling van leerlingenaantallen komt de instandhouding van sommige voorzieningen in gevaar. Daarom is in 2017 gestart met het proces van omvorming. Dit moet leiden toe een meer toekomst bestendige organisatie van de scholen en betere bezetting van de gebouwen. Het is nog te vroeg om hier nu de uitkomsten neer te schrijven.

7. Door de toegenomen onvoorspelbaarheid is een meer flexibele organisatie nodig. Een onderdeel daarvan is dat SSOE streeft naar een flexibel deel in de formatie. We willen graag 5% personeel met een tijdelijk dienstverband. Daarmee kan SSOE niet altijd zekerheid bieden aan personeel naar de toekomst. Dit maakt dat potentiële medewerkers kiezen voor een andere werkgever in de regio als deze meer zekerheid kan of wil bieden. SSOE heeft moeite om goed personeel te vinden.

Risico: midden, impact, midden. Beleid. SSOE wil een goed werkgever zijn. Onze leerlingen zijn gebaat bij vaste mensen voor de klas. De organisatie is gebaat bij een zeker mate van flexibiliteit. We streven ernaar om medewerkers in ieder geval een jaarcontract met een uitzicht te bieden. Bij gelijkblijvende omstandigheden kunnen deze mensen dan of een tweede jaarcontract of een vaste aanstelling krijgen.

6.7 Toekomst: waar staat SSOE in 2020-2025

Uit bovenstaande is genoegzaam duidelijk geworden dat SSOE, meer in het algemeen ook de hele sector Speciaal Onderwijs in een lastige situatie zit. Dat geldt in ieder geval voor gebieden waar een vereveningsopdracht is. Doorgaan op dezelfde weg is geen optie.

Allereerst is ingezet om SSOE financieel op orde te laten komen. De organisatie heeft ook in 2017 fors moeten krimpen. Dat is gelukt zonder gedwongen ontslagen. Daarmee is bereikt dat SSOE per 1-8-2017 een sluitende personele exploitatie heeft. De hierboven genoemde risico's, zijn daarmee niet allemaal verdwenen. Ook niet als we het beleid strak doorvoeren. Om toekomstbestendig te worden is naar de mening van het bestuur een aantal zaken van belang.

Allereerst het behoud en de uitbouw van onze expertise. We moeten nog meer dan nu, duidelijk maken wat het speciale is aan ons onderwijs. Scholen, leerkrachten, maar ook ouders moeten altijd een beroep op ons kunnen doen. Duidelijk blijkt dat onze meerwaarde groot is op dit vlak. Scholen kiezen er nu regelmatig voor om onze expertise niet in te zetten, dat kost ze immers geld, maar we zien het aantal verwijzing dientengevolge fors stijgen. SSOE gelooft dat er veel rendement en effect te behalen is door onze expertise in een veel eerder stadium in te zetten. Dat willen we realiseren door inzet van goede medewerkers die de meerwaarde bewijzen en maatwerk dienstverlening. Onderzoek onder onze klanten wijst uit dat er zeker mogelijkheden blijven voor de dienstverlening van SSOE. Ook voor SSOE is een goede externe dienst belangrijk, voor de verbinding met partners om ons heen. Onderwijsinhoudelijk vinden we dit zeer wenselijk omdat daarmee veel specialistische kennis en ervaring blijft behouden voor het reguliere onderwijs.

Verder is het van belang voor onze continuïteit dat de leerlingaantallen niet veel fluctueren of teruglopen. Passend Onderwijs en regulier onderwijs hebben een belang of zelfs expliciet doel om het aantal leerlingen in SO te laten krimpen. Tegelijk wordt van ons verwacht dat we het dekkend aanbod in stand houden. Daar zijn alle besturen en samenwerkingsverbanden verantwoordelijk voor. Maar duidelijk is dat als we allemaal verantwoordelijk zijn, er tegelijk niemand is die de verantwoording neemt (Ryan & Walsh, 2003). We zullen zelf dus moeten zorgen dat we er over enkele jaren nog zijn. Ondanks alle plannen van samenwerkingsverbanden zien we vooralsnog een behoorlijke groei van

het (V)SO. Dat is reden voor verder onderzoek. Het knelpunt is niet dat er te veel leerlingen naar het (V)SO gaan, het probleem is dat er te weinig in het regulier onderwijs een passende ondersteuning krijgen. Daarop moet dus worden ingezet. Daar kan onze Externe Dienstverlening een grote rol in spelen.

Verbreding van de doelgroep

Met het verdwijnen van de cluster grenzen openen zich kansen om ook andere doelgroepen aan te trekken. Hiertoe zijn wij in goed overleg met de overige schoolbesturen voor SO en regulier onderwijs. We richten ons daarbij vooral op leerlingen waarvoor binnen de samenwerkingsverbanden nog geen goed aanbod bestaat. Denk aan jonge Ernstig Meervoudig Beperkte (EMB)leerlingen. Ouders van deze categorie leerlingen kregen veelal vrijstelling van de leerplicht en houden hun kinderen onder de zorg van bijvoorbeeld een MKD. Om deze doelgroep aan te trekken zijn we inmiddels met de zorgpartners en samenwerkingsverbanden in overleg getreden. Deze leerlingen hebben recht op onderwijs en veel van deze leerlingen kunnen in onze scholen prima terecht. Het betreft hier in onze regio een kleine 100 leerlingen in de leeftijd van 4-8 jaar. Voor samenwerkingsverbanden zal dit echter leiden tot meer leerlingen met een hoge bekostiging. Een andere doelgroep is die van de zeer moeilijk lerende kinderen met ernstige gedragsproblemen. Veel van deze leerlingen gaan buiten de grenzen van ons samenwerkingsverband naar school. We onderzoeken of wij een setting voor deze leerlingen kunnen ontwikkelen, in samenwerking met onder andere het SWV Helmond Peelland VO.

Al eerder benoemden we dat door krimp van sommige onderdelen het verschijnsel van kosten remanentie optreedt. Het deel van de vaste kosten waarvoor de baten niet meer toereikend zijn. SSOE wil de komende twee jaar onderzoeken of het herschikken van onderdelen kan leiden tot kostenbesparingen, maar ook tot een betere bezetting. Nu hebben we nog een SO Mytyl en een SO ZML. We onderzoeken de mogelijkheid om daar één brede SO-voorziening voor Eindhoven van te maken. Eveneens kijken we hiernaar voor het VSO, dagbestedingsactiviteiten en arbeidstoeleiding. Dit doen we nu op meerdere locaties voor soms (te) kleine groepen leerlingen. We onderzoeken of dat niet beter kan worden samengevoegd en of we daarbij kunnen samenwerken met andere partijen op deze gebieden. Hierbij spelen uiteraard de collega SO-besturen en de samenwerkingsverbanden een rol. Als laatste willen we onderzoeken of we kunnen groeien naar een situatie waarin onze scholen 50 weken per jaar open zijn voor leerlingen. Al in vele wetenschappelijke onderzoeken, zelfs al uit de tweede helft vorige eeuw, is aangetoond, dat met name leerlingen met lagere IQ 's soms wel 4-6 maanden leerrendement verliezen na 6 weken zomervakantie. Ouders en leerlingen zijn gebaat bij doorlopend aanbod, ritme en regelmaat. Hoe dit vorm moet gaan krijgen, is onderwerp van onderzoek dat in de tweede helft van 2018 gaat starten.

Gelukkig lijkt met deze ontwikkelingen het dal achter ons te liggen. Er komt meer instroom, met name de zogenaamde onderinstroom komt op gang. De achterliggende reden is eerder toegelicht. Als we er aan de ene kant in slagen de leerlingaantallen op peil te houden en aan de andere kant de administratieve organisatie en de interne beheersing op orde te houden en de kosten voor personeel in de hand te houden, is een goede relatie met de samenwerkingsverbanden een derde voorwaarde

voor voortbestaan. Gelukkig is die relatie, op bestuursniveau goed te noemen. SSOE kent een lange historie, als het aan ons ligt ook nog een lange toekomst. 2017 is nog een jaar geworden met een tekort, 2018 en verder laten zwarte cijfers zien. Daar koersen we op.

7 Financieel beleid

Bij SSOE maakt het financiële beleid integraal onderdeel uit van de besturing van de organisatie.

Goed financieel beleid is voorwaardelijk en ondersteunend aan het primair onderwijsproces.

Het gevoerde financieel beleid is zichtbaar bij de vormgeving van de planning- en controlecyclus en het verzorgen van managementinformatie. De afgelopen jaren is gebleken dat de verwerking van de personele- en financiële gegevens, de ondersteuning vanuit de administratieve dienstverlener en de hieruit voortkomende input voor de managementinformatie van onvoldoende niveau was. Al sinds 2015 was er twijfel aan de kwaliteit van het administratiekantoor. Ook de accountant heeft hier in 2016 in zijn verslagen opmerkingen over gemaakt. Er zijn diverse gesprekken gevoerd met Dyade, die niet hebben geleid tot structurele verbeteringen.

Daardoor was de sturingsinformatie vaak onvolledig en van onvoldoende kwaliteit. Daarom is gekozen om per 1-1-2018 over te gaan naar een andere dienstverlener op het gebied van de personele en financiële administratie en over te stappen naar een pakket (AFAS) waarbij SSOE zelf eigenaar is van de aan te leveren gegevens en de op te leveren managementinformatie. Beheersing op het gebied van de (met name personele) kosten is voor de komende jaren een belangrijk speerpunt.

De belangrijkste kaders voor het financieel beleid voor het boekjaar 2017 zijn vastgelegd in de begroting en de (aangepaste) prognose voor 2017. Het bestuursformatieplan van 2016-2017 en 2017-2018 maakt hier een wezenlijk onderdeel van uit. Aangezien begin 2017 duidelijk werd dat er een te grote personele bezetting was in relatie tot de beschikbare middelen is fors ingegrepen in de personele formatie vanaf het schooljaar 2017-2018.

Het aantal leerlingen op 1 oktober vormt de grondslag voor de bekostiging. Eventueel kan door middel van een groeitelling aanvullende bekostiging worden toegekend als het aantal leerlingen van een school volgens daartoe vastgestelde normen is toegenomen. In onderstaand overzicht wordt het aantal leerlingen op de reguliere teldatum 1 oktober 2017 vergeleken met de jaren 2016, 2015 en 2014. Het effect van de gedwongen afsplitsing van de Taalbrug is hierin goed zichtbaar.

	<u>2017</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2014</u>
De Taalbrug SO				430
De Taalbrug VSO				450
Mytyschool EHV	157	157	174	173
Mgr. Bekkersschool	222	203	204	205
Antoon van Dijkschool	202	203	204	
	<u>581</u>	<u>563</u>	<u>582</u>	<u>1258</u>

De daling van het leerlingaantal tussen 2014 en 2015 is het gevolg van de wetgeving in het kader van Passend Onderwijs. De stichting was op dat moment de scholen voor Cluster 2 Onderwijs aan het afstoten en bezig onder te brengen in een andere stichting onder verantwoordelijkheid van een ander schoolbestuur. Daarnaast is in 2015 Expertisecentrum de Antoon van Dijkschool onderdeel gaan uitmaken van het huidige schoolbestuur

Ook is een significante daling in leerlingaantallen te zien tussen de jaren 2015 en 2016, veroorzaakt door beleid van Samenwerkingsverbanden in het kader van de Wet Passend Onderwijs en de uitvoering daarvan door de Samenwerkingsverbanden voor Primair en Voortgezet Onderwijs. Dit is in het voorgaande uitvoerig beschreven.

Het effect hiervan heeft zich vertaald in significante wijzigingen in bekostiging, exploitatieresultaat en balanspositie voor de boekjaren 2016 en 2017.

Vanaf 2017 is weer een stijging in aantallen leerlingen te zien. Ook dit wordt weer veroorzaakt door het feit dat het gevoerde beleid sinds de invoering van de Wet Passend Onderwijs door de Samenwerkingsverbanden voor Primair en Voortgezet Onderwijs niet het gewenste effect heeft. Het lukt (nog) niet om meer leerlingen met een ondersteuningsbehoefte in het regulier onderwijs op te vangen. Deze stijging in leerlingaantallen zet in 2018 door.

Financiële positie op balansdatum

Onderstaand de balans per 31-12-2017. De balans is een momentopname van de vermogensstructuur van een organisatie. Hierna volgt een overzicht van de financiële situatie op 31 december 2017 in vergelijking tot de situatie van het jaar daarvoor. Na de balans volgt een korte toelichting op de belangrijkste wijzigingen in de balans.

Activa	31-12-2017	31-12-2016	Passiva	31-12-2017	31-12-2015
Materiële vaste activa	2.808.420	2.995.769	Eigen vermogen	3.564.038	4.439.060
Financiële vaste activa	-	-	Voorzieningen	1.047.519	1.167.949
Vorderingen	1.025.703	1.894.117	Kortlopende schulden	1.259.546	1.942.895
Liquide middelen	2.036.980	2.660.018			
Totaal activa	5.871.103	7.549.904	Totaal passiva	5.871.103	7.549.904

In bovenstaande balans is het negatieve resultaat reeds verwerkt als onttrekking aan het eigen vermogen.

Toelichting op de balans

Activa

Materiele vaste activa.

De op de balans opgenomen materiele vaste activa bestaan uit het bij SSOE aanwezige kantoor- en schoolmeubilair, ICT-middelen (hardware), onderwijskundige apparatuur, Onderwijsleerpakket en de investeringen in duurzaamheid in het getransformeerde gebouw van de MBS Eindhoven. Deze materiele vaste activa zijn opgenomen tegen aanschafwaarde verminderd met de vastgestelde afschrijvingen. In oktober 2016 is het getransformeerde gebouw van de MBS Eindhoven betrokken. De Gemeente Eindhoven heeft middelen beschikbaar gesteld in het kader van haar verantwoordelijkheid voor adequate huisvesting. SSOE heeft haar verantwoordelijkheid genomen door te investeren in duurzaamheid van het gebouw. Deze investeringen in duurzaamheid zijn opgenomen onder de materiele vaste activa en worden afgeschreven in 20 jaar.

De afname in materiele vaste activa met € 187.349,- is als volgt te verklaren.

In 2017 is € 179.790,- geïnvesteerd.

Gebouwen	€ 33.154
Inventaris en apparatuur	€ 113.205
Overige Materiele activa (Onderwijsleerpakket)	€ 33.431

Er zijn geen bedrijfsmiddelen onttrokken of verkocht en is geen sprake van desinvesteringen.

Op de materiele vaste activa is overeenkomstig de in de grondslagen opgenomen toelichting afgeschreven. Deze afschrijvingen bedroegen in 2017 € 367.139,-.

Vorderingen

De vorderingen op de balansdatum hebben voornamelijk betrekking op de nog te ontvangen personele bekostiging van het ministerie.

Daarnaast zijn vorderingen opgenomen op Vitus Zuid in verband met door SSOE betaalde gezamenlijke kosten op de transitieactiviteiten van beide stichtingen.

Ten opzicht van 2016 is het bedrag aan vorderingen op de balansdatum met € 868.414,- gedaald.

Op de balansdatum 2016 was een vordering opgenomen op de Gemeente Eindhoven van € 573.668,-. Deze heeft te maken met de afwikkeling van de vervangende nieuwbouw (transformatie) van de MBS Eindhoven.

Na een lang voorbereidingstraject is in 2015 gestart met de transformatie van een gebouw aan de Venetiëstraat te Eindhoven. In november 2016 is de MBS hier gehuisvest. De transformatie van dit gebouw wordt hoofdzakelijk door de gemeente Eindhoven gefinancierd uit hoofde van haar verplichting om voor adequate onderwijshuisvesting te zorgen. SSOE heeft eveneens een gedeelte van de transformatie bekostigd. SSOE heeft hier geïnvesteerd in duurzaamheid van het gebouw. Zo zijn een aantal energievoorzieningen en onderhoudsvriendelijke technieken en toepassingen

gerealiseerd die op termijn gaan leiden tot een forse besparing op onderhoud, energiekosten en schoonmaak.

In 2017 is de inhoudelijke en financiële verantwoording uitgevoerd en deze is, voorzien van een accountantsverklaring afgegeven door PwC Accountants, aangeleverd aan de Gemeente Eindhoven. Na goedkeuring van deze verantwoording door de gemeente Eindhoven, heeft de financiële afwikkeling met de gemeente Eindhoven plaatsgevonden. Omdat de vordering die nog openstond reeds in de jaarrekening 2016 is meegenomen, heeft deze geen invloed op het resultaat van 2017, uiteraard wel een positief effect op de liquiditeit.

Liquide middelen

Als gevolg van het negatieve resultaat in 2017 en de investeringen is het totaal van de liquide middelen met € 623.038,- afgenomen. Besloten is, om in verband met de overgang naar het nieuwe administratiekantoor en de implementatie van AFAS, crediteuren en overige schulden zo veel mogelijk af te wikkelen en te voldoen in 2017.

Voor een specificatie van de mutatie in de liquide middelen wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht in de Jaarrekening.

Er is in 2017 op meerdere momenten een liquiditeitsbegroting per maand opgesteld voor de periode tot en met het einde boekjaar 2018. Op basis van deze liquiditeitsbegroting kan worden gesteld dat SSOE aan haar financiële verplichtingen kan blijven voldoen.

Passiva

Eigen Vermogen

Op de balansdatum is het negatieve effect vanuit de Staat van Baten en Lasten reeds verwerkt als onttrekking aan het Eigen Vermogen.

Dit Eigen Vermogen is ten opzichte van 2016 met € 875.022,- afgenomen.

Vorzieningen

Bij de inbreng van de Antoon van Dijkschool is in 2015 een aanzienlijke voorziening opgenomen voor de afwikkeling van een lopend personeelsdossier bij het Participatiefonds. Deze afwikkeling nam een aanzienlijk risico met zich mee. Dit dossier is door een uitspraak van de Raad van State (dossier 201607527/1/A2) in het voordeel van SSOE gesloten. De voorziening van € 200.000,- is in 2017 vrijgevallen ten gunste van het resultaat.

In 2017 is een aanzienlijke afname van de personele verplichtingen zichtbaar. De kans dat personeel bij SSOE vertrekt, is aanzienlijk hoger dan in eerdere jaren was meegenomen bij de opbouw van de Voorziening voor Jubilea. Dit afgezet ten opzichte van een duidelijk kleiner personeelsbestand heeft geleid tot een vrijval in de personele voorziening van € 80.257,-.

Er is ten behoeve van alle schoolgebouwen binnen de stichting een bedrag van € 275.000,- gedoteerd aan de voorziening voor groot onderhoud en een bedrag van € 91.010 daadwerkelijk besteed ten laste van deze voorziening.

Kortlopende schulden

Bij deze kortlopende schulden zijn voornamelijk de posten opgenomen met betrekking tot Belastingen en premies alsmede de schulden inzake van pensioenen. Door een aanzienlijke daling van het personeelsbestand en daarmee gepaard gaande lasten zijn de schulden ten opzichte van 2016 met betrekking tot deze schulden gedaald met € 97.010,-.

Ten opzichte van 2016 is het crediteurensaldo met € 333.727,- afgenomen, het saldo "overlopende passiva is eveneens met € 196.500,- gedaald.

Het crediteurensaldo is onder andere afgenomen door een vrijval van een openstaande post uit 2016 van € 55.000,-. Deze stond per 31-12-2016 ten onrechte op de balans.

Per 1-1-2018 is SSOE overgestapt naar een ander administratiekantoor en wordt gebruik gemaakt van AFAS voor de verwerking van de salarissen en het voeren van de financiële administratie. Door het gebruik van AFAS is er meer grip gekomen op de verschillende kosten. Om zo zuiver mogelijk in 2018 te starten, zijn in 2017 de meeste openstaande rekeningen voor dat jaar ook daadwerkelijk in de laatste week van 2017 betaald.

Analyse van het resultaat

Voor 2017 is door het Bestuur en de RvT een sluitende Begroting vastgesteld en goedgekeurd.

Al snel na het goedkeuren van die begroting is gebleken dat deze geen recht doet aan de werkelijkheid. Deze was gebaseerd op een verkeerde inschatting van leerlingenaantallen en hierop ingezet personeel en daardoor significant afwijkend van de werkelijkheid.

Er zijn in het voorjaar 2017 onmiddellijk maatregelen getroffen en een aangepaste prognose 2017 is gepresenteerd. Deze prognose was helaas niet sluitend en heeft een verwacht negatief resultaat van ruim € 620.000,-. Daarnaast zijn tevens enkele risico's beschreven, met name de haalbaarheid van de declarabiliteit / factureerbaarheid van de Externe Dienstverlening en het Autisme Steunpunt.

In de Continuïteitsparagraaf bij de Jaarrekening van 2016 is reeds verslag gedaan van deze afwijking in de Begroting 2017 en de Prognose 2017.

Het geprognostiseerde negatieve resultaat over 2017 bestaat voor ongeveer € 300.000,- uit incidentele lasten i.v.m. de plannen om tot reductie van het personeel te komen. Deze bestaan concreet uit verplichte transitievergoedingen en uitkeringen vanuit ons eigen flankerend beleid. Zonder deze kosten was het onmogelijk geweest om de beoogde personele omvang van 195 fte per 1-8-2017 te realiseren. Deze realisatie van de daadwerkelijke daling van de inzet in personele inzet en de hiermee gepaard gaande reductie in kosten is vastgelegd in het formatieplan 2017-2018.

In de prognose was rekening gehouden met een omzet vanuit de ED. Het deel wat de ED zelf had moeten verdienen in 2017 is achtergebleven bij de prognose van februari.

Bij het opstellen van de prognose was eveneens nog geen rekening gehouden met de extra lasten die de implementatie van AFAS en de erg noodzakelijke overgang naar een ander administratiekantoor met zich mee zou brengen. De implementatie van AFAS heeft ca. € 60.000,- extra kosten met zich meegebracht. Daarnaast zijn meer kosten gemaakt door meerwerk van de accountant en de externe accountantsonderzoeken.

De effecten van de maatregelen in 2017 kregen voor het grootste gedeelte na het ingaan van het nieuwe schooljaar 2017-2018 hun beslag en worden volledig zichtbaar in de begroting van 2018 en verder.

Zowel de in eerste aanleg vastgestelde als goedgekeurde begroting 2017 als de prognose 2017 worden in de navolgende overzichten gepresenteerd. De vergelijkingen met de realisatie 2017 en de realisatie 2016 worden gemaakt ten opzichte van de prognose 2017.

Het negatief resultaat over het boekjaar 2016 bedroeg € 2.345.510,-.

Het negatief resultaat over het boekjaar 2017 bedraagt € 875.023,-.

In de navolgende paragraaf is een vergelijking en een specificatie van de belangrijkste verschillen opgenomen.

Analyse realisatie huidig jaar 2017 versus realisatie voorgaand jaar 2016 en realisatie huidig jaar 2017 versus begroting (Prognose) 2017

Onderstaand een vergelijking van de staat van baten en lasten op basis van gerealiseerde en begrote (kolom prognose 2017) baten en lasten voor het kalenderjaar 2017 en gerealiseerde baten en lasten voor het kalenderjaar 2016.

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Prognose 2017	Vershil Prognose/ Realisatie 2017	Realisatie 2016	Vershil Realisatie 2016/ 2017
Baten						
Rijksbijdragen OCenW	12.854.798	12.858.019	12.446.808	407.990	12.952.891	-/- 98.093
Overige overheidsbijdragen	115.729	81.000	81.000	34.729	69.923	45.806
Overige baten	1.114.625	832.000	1.289.001	-/- 174.376	856.690	257.935
Totaal baten	14.085.152	13.771.019	13.816.809	268.343	13.879.504	205.648
Lasten						
Personele lasten	12.736.711	11.871.187	12.538.180	198.531	13.888.840	-/- 1.152.129
Afschrijvingen	367.139	352.594	382.401	-/- 15.262	218.753	148.386
Huisvestingslasten	927.940	917.400	917.400	10.540	933.922	-/- 5.982
Overige instellingslasten	935.478	604.500	604.500	330.978	1.210.060	-/- 274.582
Totaal lasten	14.967.268	13.745.681	14.442.481	524.787	16.251.575	-/- 1.284.307
Saldo baten en lasten	-/- 882.116	25.338	-/- 625.672	-/- 256.444	-/- 2.372.071	1.489.955
Financiële baten en lasten	7.093	0	13.000	-/- 5.907	26.561	-/- 19.468
Nettoresultaat	-/- 875.023	25.338	-/- 612.672	-/- 262.351	-/- 2.345.510	1.470.487

Toelichting op de staat van baten en lasten:

Het resultaat 2017 wijkt € 262.351,- negatief af van de bijgestelde begroting 2017 (Prognose 2017).

In de onderstaande analyse wordt hier verder op ingegaan.

Indien wordt verwezen naar de vergelijkende cijfers met betrekking tot de begroting 2017 wordt de Prognose 2017 bedoeld. Aangezien de in eerste instantie opgestelde en vastgestelde begroting op significante punten onjuist is, wordt hier geen vergelijkende analyse vermeld. Dit doet recht aan de gedragslijn zoals opgenomen in de Continuïteitsparagraaf opgenomen in de Jaarrekening 2016.

Baten (meer baten)

- Rijksbijdragen OC&W € 407.990,-
Hogere Lumpsumbekostiging als gevolg van aanpassing in de
bekostiging 2016-2017 € 240.000,-

De subsidie voor Lerarenbeurs en de vrijval hiervan uit voorgaande jaren	€	80.000,-
Van de samenwerkingsverbanden is meer bekostiging ontvangen dan begroot, voornamelijk door groeibekostiging	€	150.000,-
Verrekening van uitkeringslasten voorgaande jaren	-/-	€ 32.000,-
• Overige overheidsbijdragen	€	34.729,-
Geheel terug te voeren op ontvangsten met betrekking tot de bekostiging voor gymzalen vanuit de Gemeente Eindhoven uit voorgaande jaren.		
• Overige baten	-/-	€ 174.376,-
Dit betreft met name de baten van de door de Externe Dienstverlening/Autisme Steunpunt te realiseren dienstverlening welke niet reeds wordt bekostigd door het Samenwerkingsverband / Tripartite overeenkomsten, ESF gelden en de huuropbrengsten.		
- Belangrijkste positieve afwijkingen:		
Saldo van begrote detacheringen	€	38.000,-
Herziening Belasting premie voorgaande jaren	€	51.000,-
Diverse vrijval voorgaande jaren	€	20.000,-
Hogere baten verhuur lokalen	€	23.000,-
Niet begrote Ouderbijdragen / Overblijfgelden (i.r.t. niet begrote uitgaven t.l.v. ouderbijdragen)	€	14.000,-
- Negatieve afwijkingen		
Lagere doorbelasting Taalbrug dan begroot (in verband met sluiting Transitiehuis, Coördinator ATC, einde constructie gezamenlijke ICT-dienst		
	-/-	€ 57.000,-
Niet gerealiseerde, wel geprognoseerde omzet ED	-/-	€ 225.000,-

Lasten (meer lasten)

- Personele lasten € 198.531,-

In de salarisprognose 2017 is uitgegaan van de drastische daling in de personele inzet vanaf augustus 2017. Vanaf dat moment is het totaal aantal FTE, inclusief (ziekte)vervanging gemaximeerd op 195 FTE.

- Belangrijkste positieve afwijkingen:

Vrijval Personele Voorziening n.a.v. een voor SSOE positieve uitspraak door de Raad van State in een zaak aangespannen tegen

het Participatiefonds € 200.000,-

Vrijval Voorziening Jubilea n.a.v. een herziene berekening gebaseerd op aanzienlijke daling personele bezetting en verhoogde kans op vertrek bij

SSOE als werkgever kan de omvang van de voorziening omlaag € 80.000,-

- Belangrijkste negatieve afwijkingen:

De lonen en salarissen wijken met € 145.347,- 1% af ten opzichte van de begroting.

Dat is terug te voeren tot 2 FTE meer formatie over het gehele jaar dan begroot.

Over geheel 2017 was een inzet van 205 begroot. Ingezet is 207 FTE. Dit is de inzet over geheel 2017 waarbij aan het begin van het jaar nog 220 FTE in dienst was en op 1 augustus 2017 194 FTE.

Dit is veroorzaakt door een niet verwachte maar wel optredende groei van het aantal leerlingen na de teldatum. Er is verder ingezet op reductie van personeel door Flankerend beleid. Een beloning die wordt ingezet om vrijwillige vertrek uit de organisatie te bevorderen. Deze premie is begroot op € 245.000,- over heel 2017. Er is inclusief een aantal transitievergoedingen ongeveer € 290.000,- uitgegeven.

Met name groei bij de MBS en onderwijskundig ingegeven beslissingen leiden tot extra inzet bij vervanging en daarmee voor een inzet van ongeveer 199 FTE eind 2017. De baten die bij de groei horen, komen immers altijd later.

Er is een duidelijke daling in de kosten met betrekking tot het OOP, echter een overschrijding bij het OP. Dit is het gevolg van het beleid om de betere verhouding tussen OOP en OP te realiseren.

Lonen en Salarissen -/- € 145.346,-

Minder dekking Vervanging uit UWV WAZO (zwangerschap) -/- € 46.000,-

Hogere lasten BGZ/Arbo -/- € 21.000,-

Hogere lasten voor Uitbesteding derden:

Met name de externe inhuur voor vervanging van een teamleider en regulier personeel op scholen, de versnelde ontvlechting van de ICT Dienst met De Taalbrug, het implementatieproject met betrekking tot AFAS en inhuur van communicatieadvies hebben geleid tot hogere lasten op deze post.

-/- € 273.500,-

- Afschrijvingen (lagere lasten) -/- € 15.262,-
 Voor 2017 is een investeringsbegroting opgesteld. Gezien de financiële situatie die is ontstaan in 2016 en de noodzaak tot kostenreductie zijn een aantal (niet noodzakelijke) investeringen in 2017 uitgesteld. Dit leidt tot lagere afschrijvingslasten.
- Huisvestingslasten (lagere lasten) -/- € 10.540,-
 Vrijwel geen afwijkingen.
 Positieve als negatieve afwijkingen heffen elkaar op.
 De energielasten van de MBS t.o.v. voorgaande jaren zijn aanzienlijk gedaald. De energielasten in oude panden van de MBS Eindhoven bedroegen ruim € 80.000,- per jaar, in 2017 in het nieuwe pand bedroegen de energielasten € 38.000,-. Hieruit blijkt dat de investeringen in duurzaamheid van het getransformeerde gebouw zich nu al terugbetalen.
- Overige Instellingslasten, deze zijn aanzienlijk hoger dan begoot € 330.978,-
 Het blijkt lastig om de posten voor leermiddelen en de overige posten die te maken hebben met het op materieel vlak te laten draaien van een onderwijsinstelling, juist te begroten en deze kosten ook daadwerkelijk in de hand te houden. Hier is reeds met de inzet van AFAS en de nieuwe werkwijze Administratieve Organisatie en Interne Beheersing en de processen binnen SSOE vanaf 2018 een begin gemaakt dit beter in de hand te houden. In 2018 zal het inkoopbeleid worden herzien en zal het aantal inkoopmomenten worden teruggebracht. Tevens is bekend dat de bekostiging voor de instandhouding van het onderwijs al jarenlang structureel te laag is (Berenschot, 2015). Dat dit een knelpunt is, wordt uit bovenstaande weer pijnlijk duidelijk.

Het turbulente jaar 2017 heeft met name hogere kosten voor de Juridische ondersteuning en voor verplichte outplacementtrajecten in relatie tot de kostenreductie op de personele lasten met zich mee gebracht. Dit jaar zijn ook extra kosten gemaakt voor extra onderzoekskosten van externe accountants- en onderzoeksbureaus.

Met name de onderstaande lasten veroorzaken de hierboven genoemde hogere lasten:

Implementatie van AFAS	€ 30.000,-
Accountantskosten	€ 49.000,-
Juridische ondersteuning	€ 15.000,-
Abonnementen voor verplichte aansluitingen en software gerelateerde licenties	€ 40.000,-
Ondersteuning van de GMR	€ 20.000,-
Buitenschoolse activiteiten (i.r.t. baten Ouderbijdragen)	€ 14.000,-

Het resultaat 2017 ten opzichte van de realisatie 2016 wijkt € 1.470.487,- positief af.

De daling in Rijksbaten heeft een direct verband met de stijging in de overige baten.

De ontvangsten welke rechtstreeks worden ontvangen van de Samenwerkingsverbanden voortkomend uit de afspraken in het kader van de Tripartiete overeenkomsten worden verantwoord onder de Rijksbaten (doorschuiven van middelen naar Schoolbesturen). Deze afspraken lopen af. Hiervoor dient de Externe Dienstverlening zelf opdrachten te werven vanuit het onderwijsveld. Deze baten worden verantwoord onder de overige baten.

De per saldo lagere Rijksbaten worden veroorzaakt door de lagere Rijksbekostiging van de Mytyschool door de daling van het aantal leerlingen op de teldatum 1 oktober 2016.

De afwijking ten opzichte van 2016 van de Personele lasten vloeit met name voort uit de aanzienlijke reductie in personele bezetting en de hiermee gepaard gaande personele lasten. Hierin tevens meegenomen de vrijval van de 2 eerder genoemde personele voorzieningen.

De hogere afschrijvingslasten zijn te verklaren door de ingebruikname van het getransformeerde gebouw van de MBS Eindhoven eind 2016. De in dit gebouw getroffen voorzieningen voor duurzaamheid leiden vanaf 2017 tot hogere afschrijvingslasten.

Ook de reductie van de Overige Instellingslasten heeft een positief effect op de vergelijkende cijfers. De inzet op kostenreductie heeft hier reeds een gedeelte van zijn beslag gehad. In 2018 is ingezet op een verdere reductie van deze lasten.

Investerings en financieringsbeleid

Ondanks de tegenvallende resultaten uit 2015, 2016 en 2017 behoudt SSOE een liquiditeitspositie van waaruit investeringen gedurende het gehele jaar kunnen plaatsvinden en uit eigen middelen worden voldaan. Er hoeft geen beroep te worden gedaan op het aantrekken van vreemd vermogen. Vanuit de Rijksbekostiging zijn er in 2017 investeringen gedaan in onder andere ICT, inventaris en apparatuur en leermiddelen. Grote investeringen zijn in 2017 niet gedaan. In 2016 zijn namelijk met de realisatie en inrichting van het getransformeerde gebouw van de MBS Eindhoven en de inrichting met nieuw meubilair van de MBS Eindhoven en de Mytyschool de grootste investeringen reeds achter de rug. In 2017 zijn alleen de noodzakelijke (vervangings)investeringen gedaan. Niet noodzakelijke investeringen zijn herzien, dan wel uitgesteld.

Treasuryverslag

De stichting hanteert het uniforme model van de Besturenraad. Dit is op 24 maart 2007 vastgesteld. In 2011 is deze aangepast aan de bestuursstructuur van SSOE en veranderde wet- en regelgeving. Op 30 juni 2011 is dit Treasurystatuut opnieuw vastgesteld. Vervolgens is dit statuut aangepast aan de Regeling Beleggen, Lenen en Derivatens van het Ministerie OCW uit 2016. Dit statuut is vastgesteld in de vergadering van de Raad van Toezicht d.d. 20 april 2017.

In dit statuut is bepaald binnen welke kaders instellingen voor onderwijs hun financierings- en beleggingsbeleid dienen in te richten. Het uitgangspunt is dat de toegekende publieke middelen overeenkomstig hun bestemming worden besteed.

De stichting heeft een zeer terughoudend financieel beleid gevoerd. De economische crisis welke in 2008 begon, heeft ook in 2016 bij SSOE zijn sporen achtergelaten. De vergoedingen op deposito's en de rentestanden op reguliere spaarrekeningen zijn dusdanig laag dat het geen enkele meerwaarde had om middelen die voor korte of langere termijn niet voor publieke taken worden aangewend, weg te zetten in deposito's. Rekening-courant rekeningen zijn ondergebracht bij de Rabobank. De voor de bedrijfsvoering niet onmiddellijk noodzakelijke liquide middelen zijn ondergebracht in aan de rekening courant gekoppelde spaarrekeningen. De tegoeden op deze rekeningen waren direct opeisbaar. De stichting heeft geen middelen uitstaan in risicovolle producten.

De stichting heeft geen middelen uitstaan in risicovolle producten. En er worden geen gelden belegd of beleend. Dit is gelijk de reden voor het ontbreken van een kasstroomprognose op de periode van 5 jaar. Voor een prognose op de liquide middelen over die periode wordt verwezen naar Hoofdstuk 9 Continuïteitsparagraaf. Deze bevat een meerjarenbalans waarin het verwachte verloop van de liquide middelen over de komende jaren is weergegeven.

De totale (saldo) financiële baten over 2017 bedroegen € 7.093,-.

Dat is € 19.468,- minder dan in 2016 en € 5.907,- minder dan voor het jaar 2017 geraamd.

Er heeft door de splitsing van de stichtingen en de resultaten in 2016 en 2017 een aanzienlijke daling plaatsgevonden in de liquide middelen van de stichting.

Dit is reeds toegelicht bij de balanspost Liquide Middelen en gespecificeerd in het kasstroomoverzicht. Voor 2018 is het bedrag aan financiële baten wederom op een voorzichtig niveau begroot. Uitgaven ten laste van de liquide middelen ten behoeve van investeringen, realisatie van de huisvestingsplannen en de tegenvallende rentestanden zullen ook in 2018 leiden tot lage financiële baten.

8 SSOE in kengetallen

Financieel

De kengetallen zien er ondanks de daling van de liquiditeitsratio en het weerstandsvermogen positief uit. Ze blijven binnen de signaleringgrenzen. Met betrekking tot de solvabiliteit, liquiditeit, rentabiliteit, huisvestingsratio en het weerstandsvermogen worden de onderstaande kengetallen vermeld en toegelicht.

De Onderwijsinspectie heeft indicatoren met betrekking tot de risicoanalyse vastgesteld. Deze worden eveneens vermeld.

Kengetal			Signaleringswaarde
	2017	2016	Onderwijsinspectie
Huisvestingsratio	0,07	0,06	Groter dan 0,10
Liquiditeit (Current Ratio)	2,43	2,34	Kleiner dan 0,75
Rentabiliteit (1-jarig)	-0,06	-0,17	Kleiner dan -0,10
Solvabiliteit (definitie 2)	0,79	0,74	Kleiner dan 0,30
Weerstandsvermogen	0,25	0,32	Kleiner dan 0,05

Huisvestingsratio

Het kengetal "huisvestingsratio" geeft de verhouding aan tussen de lasten van huisvesting en de totale lasten (inclusief de financiële lasten).

De definitie van deze ratio is als volgt geformuleerd: Som van de huisvestingslasten en afschrijvingen op gebouwen en terreinen gedeeld door de som van de totale lasten (inclusief de financiële lasten).

Hierbij wordt door de Onderwijsinspectie een signaleringswaarde gehanteerd groter dan 0,10.

De Huisvestingsratio van SSOE is **0,07 (2017) 0,06 (2016)**

De huisvestingsratio is voor 2017 kleiner dan de signaleringswaarde van de onderwijsinspectie en is ten opzichte van 2016 gestegen.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding tussen het eigen en vreemd vermogen aan en verschaft inzicht in de financieringsopbouw. De solvabiliteit geeft ook aan in hoeverre de organisatie op lange termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

Hierbij wordt definitie 2 gehanteerd:

Eigen vermogen en voorzieningen gedeeld door het totale vermogen.

Hierbij wordt door de Onderwijsinspectie een signaleringswaarde gehanteerd kleiner dan 0,30.

De solvabiliteit voor SSOE is **0,79 (2017) 0,74 (2016)**

Dit geeft aan dat 79% van het totale vermogen uit Eigen Vermogen oftewel reserves en voorzieningen bestaat. Het houdt tevens in dat 21% van het totale vermogen wordt gefinancierd met vreemd vermogen.

De solvabiliteitspositie is voor 2017 hoger dan de signaleringswaarde van de onderwijsinspectie en is ten opzichte van 2016 gestegen.

Liquiditeit (current ratio)

De current ratio is een maatstaf die aangeeft of de stichting in staat is om op korte termijn aan zijn betalingsverplichtingen te voldoen.

Definitie; dit is de verhouding tussen de vlottende activa (som van liquide middelen, vorderingen en voorraden) en de kortlopende schulden.

Hierbij wordt door de Onderwijsinspectie een signaleringswaarde gehanteerd kleiner dan 0,75.

De liquiditeitsratio voor SSOE is **2,43 (2017) 2,34 (2016)**

De ratio geeft aan dat bij SSOE 2,43 keer kan worden voldaan aan de uitstaande kortlopende schulden, bestaande uit kortlopende verplichtingen aan crediteuren, nog te betalen posten en overlopende passiva.

De Stichting heeft op 31 december 2017 de beschikking over € 2.036.980,- aan liquide middelen en heeft daarnaast € 1.025.703,- open staan aan nog te ontvangen bedragen.

Deze bedragen zijn binnen één jaar opeisbaar, waardoor kan worden voldaan aan de openstaande schulden die binnen één jaar voldaan moeten zijn, te weten € 1.259.546,-.

De liquiditeitspositie is voor 2017 groter dan de signaleringswaarde. In vergelijking met 2016 is de liquiditeitspositie gestegen.

Er zijn geen voorzieningen waarmee in de bovenstaande berekening rekening had moeten worden gehouden.

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief bedrijfsresultaat in relatie tot de totale baten.

Definitie van Rentabiliteit; resultaat gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

De onderwijsinspectie hanteert hierbij een signaleringswaarde kleiner dan -0,10.

De rentabiliteit geeft de verhouding aan hoeveel van de totale opbrengsten omgezet wordt in het uiteindelijke resultaat.

De rentabiliteit voor SSOE is -0,06 (2017) -0,17 (2016)

De Stichting heeft van de totale opbrengsten, te weten € 14.092.245,-, een resultaat behaald van -/- € 875.023,-. Dit houdt in dat er naast de inzet van elke euro die ontvangen en besteed wordt er € 0,06 wordt ingeteerd op de reserves.

De rentabiliteitspositie is voor 2017 hoger ten opzichte van de signaleringswaarde. In vergelijking met 2016 is de rentabiliteit gestegen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan het vermogen om niet-voorziene tot de reguliere bedrijfsvoering behorende risico's op te vangen.

De definitie van weerstandsvermogen; het Eigen Vermogen gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,05.

In deze definitie wordt de rol van het eigen vermogen als risicobuffer voor onvoorziene gebeurtenissen benadrukt.

Het kengetal voor het weerstandsvermogen voor de stichting is 0,25 (2017) 0,32 (2016)

Bij toepassing en verankering van het risicomanagement in de organisatie en het goed functioneren van de planning- en control cyclus blijven altijd restrisico's achter. Voor het opvangen van de mogelijke financiële effecten moet het bestuur voldoende weerstandsvermogen hebben of opbouwen. Het weerstandsvermogen is voor 2017 groter ten opzichte van de signaleringswaarde. In vergelijking tot 2016 is het weerstandsvermogen gedaald.

9 Continuïteitsparagraaf

A. Gegevensset

A 1.

Onderstaand wordt ingegaan op de toekomstige ontwikkelingen voor Stichting Speciaal Onderwijs & Expertisecentra in het jaar 2018 en verder. In het hoofdstuk 6 keken we reeds naar de toekomstige ontwikkelingen. Met behulp van de cijfers en toelichtingen daarop voor de Kengetallen, Balans, Staat van baten en lasten en Overige rapportages willen we een beeld geven over de continuïteit van deze stichting.

Voor deze Stichting is een meerjarenbegroting opgesteld voor de jaren 2018 tot en met 2022. Deze Begroting is in de vergadering van de Raad van Toezicht in december 2017 goedgekeurd.

In 2016 en de eerste helft van 2017 heeft SSOE een forse reorganisatie doorgemaakt. Het resultaat is dat SSOE sinds augustus 2017, de baten en lasten met elkaar in evenwicht heeft gebracht. Dit is echter nog een wankel evenwicht. Er is evenwicht, maar nog niet met de gewenste buffermarge.

Begroten is een proces wat aan betrouwbaarheid wint, naar mate de voorspelbaarheid toeneemt. Juist de mate van voorspelbaarheid wordt de laatste jaren voor SSOE steeds kleiner. Niemand had kunnen voorzien dat er een dergelijke groei in het aantal leerlingen, na 1 juli 2017 zouden plaatsvinden. De groei in het aantal ingekochte uren sinds begin schooljaar 2017-2018 bij de ED was eveneens niet voorzien.

De groei van het leerlingenaantal maakt dat de baten vanaf augustus 2018 weer gaan toenemen. Door de groei van leerlingenaantallen zijn er ook meer groepen te bezetten met leerkrachten. De hiermee gepaard gaande lasten gaan voor deze hogere baten uit.

Er zijn ook risico's te benoemen, met name in de Externe Dienstverlening is een deel van de inkomsten niet jaarlijks zeker. Dat is inherent aan zakelijke dienstverlening. Zie voor toelichting hoofdstuk 6.

De middelen die door het Samenwerkingsverband beschikbaar worden gesteld bij het afgeven van een Toelaatbaarheidsverklaring (TLV) vallen steeds vaker in de bekostiging Categorie 1. Terwijl voor veel leerlingen een hogere bekostiging benodigd is die past bij de speciale ondersteuning die deze leerlingen eigenlijk nodig hebben.

SSOE slaagt er steeds beter in met samenwerkingsverbanden en besturen meerjarenafspraken te maken voor wat betreft de bekostiging van geplaatste leerlingen en de extra af te nemen ondersteuning op scholen.

Met de eventuele extra baten die voortkomen uit de besluitvorming omtrent de werkdruk is geen rekening gehouden. Ten eerste was nog geheel onduidelijk wat de maatregelen zijn en wanneer middelen beschikbaar komen. Ten tweede zal, bij het inzetten van meer personeel een stijging van de salarissen ook aan de lastenkant meetellen en daarmee heeft deze maatregel weinig of geen effect op het resultaat.

Er is geen sprake van doorcentralisatie van de huisvesting. Voor de komende jaren staan geen majeure investeringen in de planning. Alleen de nodige en defecte zaken met betrekking tot inventaris, ICT en onderwijsleerpakket zullen worden vervangen.

SSOE zet in op kostenbeheersing op zowel de personele als materiele lasten.

In de hierna volgende meerjaren begroting 2018-2022 zijn de volgende aannames verwerkt:

Onderstaande gegevens hebben betrekking op de rechtspersoon / bevoegd gezag van de Cluster 3-scholen en de Externe Dienstverlening.

- Er wordt dit jaar geen gebruik gemaakt van extern opgestelde leerlingprognose. Deze blijken in de afgelopen jaren onbetrouwbaar en te afhankelijk van het beleid van de Samenwerkingsverbanden. De groei in leerlingaantallen voor 2017 voor de MBS Eindhoven is meegenomen. In de Begroting 2018-2022 is uitgegaan van stabilisatie terwijl de werkelijkheid reeds een verdere groei laat zien.
- Voorlopige toezegging vanuit de samenwerkingsverbanden (verantwoord als Rijksbijdrage) voor aanvullende dienstverlening van € 500.000,- voor 2018 aflopend tot € 200.000,- in 2020.
- De Externe Dienstverlening wordt in staat geacht om naast de toezeggingen (zie hierboven) de extra omzet te genereren. Deze zijn verantwoord bij de overige baten. Indien deze opzet niet lukt, zullen evenredig de personeelslasten worden verminderd.
- De personele inzet is gebaseerd op de vastgestelde formatieplannen, hierin rekening houdend met natuurlijk verloop. En een gemiddelde personeelslast van € 60.000,- per FTE. Ondanks de groei van het aantal leerlingen zal de personele bezetting niet boven de 195 FTE uitkomen.
- Voor de balansprognose is rekening gehouden met de vastgestelde meerjarige (investerings)begroting en het hierin meegenomen resultaat.

Aantallen Leerlingen en Personele Bezetting in FTE

Kengetallen

	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Personele bezetting in FTE per 31-12	222	213	207	193	193	193
- Management / Directie	12	13	13	13,9	13	12
- Onderwijzend personeel	100	92	84	87	87	87
- Overige medewerkers	110	108	105	94	94	94
Leerling aantallen	582	562	581	590	605	590

	fte	%
Totaal Dir	13,9	7%
Totaal OP	87,17	45%
Totaal OOP	67	34%
Totaal OOP2	26,92	14%
	194,99	

Bovenstaande personele bezetting is in overeenstemming met de plannen opgesteld in het vastgestelde bestuursformatieplan voor het schooljaar 2017-2018 op basis van de vastgestelde streefformatie voor personeel met een vaste aanstelling inclusief het personeel in dienst voor de vervangingen in het kader van het Eigenrisicodragerschap voor vervanging bij afwezigheid door (onder andere) ziekte. En is inclusief personeel op detacheringbasis bij de nevenvestiging Blauwe Bloem bij het Novaliscollege.

Inmiddels is bij het vervaardigen van dit Jaarverslag over 2017 in 2018 reeds vastgesteld dat de personele bezetting op basis van de nog steeds groeiende leerlingaantallen bij de MBS Eindhoven uit gaat komen op de maximale en meer realistische bezetting van 195 FTE.

A 2. Balans

Activa	Realisatie 31-12-2016	Realisatie 31-12-2017	Prognose 31-12-2018	Prognose 31-12-2019	Prognose 31-12-2020	Prognose 31-12-2021
Materiële vaste activa	2.995.769	2.808.420	2.563.420	2.309.799	2.051.178	1.792.557
Totaal vaste activa	2.995.769	2.808.420	2.563.420	2.309.799	2.051.178	1.792.557
Vorderingen	1.894.117	1.025.703	1.025.000	1.025.000	1.025.000	1.025.000
Liquide Middelen	2.660.018	2.036.980	2.453.658	2.874.632	3.175.675	3.619.688
Totaal Vlottende activa	4.554.135	3.062.683	3.478.658	3.899.632	4.200.675	4.644.688
Totaal Activa	7.549.904	5.871.103	6.042.078	6.209.431	6.251.853	6.437.245

Passiva						
Algemene reserve	4.439.060	3.564.038	3.564.521	3.610.066	3.693.085	3.747.448
Eigen vermogen	6.784.571	3.564.038	3.564.521	3.610.066	3.693.085	3.747.448
Voorzieningen	1.167.949	1.047.519	1.233.049	1.354.857	1.314.260	1.445.289
Kortlopende schulden	1.942.895	1.259.546	1.244.508	1.244.508	1.244.508	1.244.508
Totaal Passiva	7.549.904	5.871.103	6.042.078	6.209.431	6.251.853	6.437.245

Balans; weergegeven bij benadering. Mutaties in de Materiele vaste activa zijn weergegeven op basis van de stand van de activa t-1 minus de afschrijvingen in jaar t. vermeerderd met de verwachte (vervangings)investeringen. Mutaties in het Eigen Vermogen zijn weergegeven op basis van de resultaten uit de onderstaande Staat van Baten en Lasten. De Vorderingen en Kortlopende schulden worden gemakshalve op hetzelfde niveau gehouden. Het verloop in de voorziening groot onderhoud is meegenomen op de jaarlijkse raming van uitgaven en dotaties aan de voorziening op basis van de actuele Meerjaren OnderhoudsPlannen. Hiervoor is een 20-jaren raming opgesteld. De balansposities op einde boekjaar 2018 en verder zijn gebaseerd op de meerjarenprognoses zoals verder weergegeven. De in de balans opgenomen liquiditeitsprognose en de stand van de voorziening is gecorrigeerd voor de in de begroting / prognose 2018-2021 opgebouwde voorzieningen.

Staat / Raming van Baten en Lasten

Bij benadering

	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten						
Rijksbijdragen OCenW	12.952.891	12.854.798	12.654.848	12.500.325	12.464.720	12.480.223
Overige overheidsbijdragen	69.923	115.729	79.600	79.600	79.600	79.600
Overige baten	856.690	1.114.625	925.000	1.200.000	1.325.000	1.375.000
Totaal baten	13.879.504	14.085.152	13.659.448	13.779.925	13.869.320	13.934.823
Lasten						
Personele lasten	13.888.840	12.736.711	11.742.929	11.818.244	11.862.265	11.951.424
Afschrijvingen	218.753	367.139	345.621	353.621	358.621	358.621
Huisvestingslasten	933.921	927.940	858.620	858.620	858.620	858.620
Overige instellingslasten	1.210.061	935.478	716.795	716.795	716.795	716.795
Totaal lasten	16.251.575	14.967.268	13.663.965	13.739.280	13.791.301	13.885.460
Saldo baten en lasten	-/- 2.372.071	-/- 882.116	-/- 4.517	40.645	78.019	49.363
Financiële baten en lasten	26.561	7.093	5.000	5.000	5.000	5.000
Nettoresultaat	-/-2.345.510	-/- 875.023	483	45.545	83.019	54.363

Voor de goede orde wijzen wij er op, dat voorgaande vastgestelde begroting 2018 en de gepresenteerde meerjarenprognose 2018-2021 uitgaat van de huidige (bekende) wet- en regelgeving, waarbij rekening is gehouden met de effecten van het beleid Passend Onderwijs bij de diverse Samenwerkingsverbanden. Ook de ontwikkelingen op het gebied van de CAO PO en de bekostiging hiervan zijn niet meegenomen. Daarbij zal de realisatie in de toekomst al op grond van voorgaande zondermeer afwijken; daarenboven voorts ook omdat de praktijk weerbarstig is. Er is in dit verslag niet gewerkt met scenario's, noch hebben wij aan de accountant opdracht gegeven om bovenstaande begroting als meerjarenprognose te controleren.

De balans per 31 december 2017 betreft de situatie na onttrekking van het negatieve resultaat 2017 aan het Eigen Vermogen. De mutatie in de liquide middelen betreft onder andere dit exploitatietekort over 2017.

De voorzieningen zijn onder meer gebaseerd op de meerjaren onderhoudsplannen voor groot onderhoud. Deze zijn actueel en gebaseerd op een 20-jaren termijn.

De vastgestelde en goedgekeurde begroting voor 2018 is sluitend.

SSOE volgt zeer nauwgezet **de ontwikkelingen op het gebied van Passend Onderwijs** en de plannen van de regering om te komen tot een andere financiering van het speciaal onderwijs en de leerlinggebonden financiering. Ook de ontwikkelingen met betrekking tot de door de regering toegezegde "extra" middelen voor verlaging van de werkdruk worden door SSOE nauwgezet gevolgd. SSOE tracht in een vroeg stadium te anticiperen op de ontwikkelingen en in overleg te treden met haar partners in het onderwijs. Hierbij benadrukt SSOE haar rol in het speciaal onderwijs met het motto: "SSOE- onmisbare partner in Passend Onderwijs".

SSOE heeft in haar **personeelsbeleid** opgenomen uit te gaan van ontslagbeleid bij substantiële daling van deze bekostiging. De algemene reserve kan beperkt worden aangesproken om extra kosten gepaard gaand met de afvloeiing van personeel op te vangen. Dit zijn kosten voor onder andere scholing, outplacement en trajectbegeleiding. De Algemene Reserve van de Stichting zal niet worden ingezet om structurele verplichtingen aan te gaan bijv. door personeel in dienst te houden waarvoor geen structurele bekostiging is. Uitzondering hierop waren de activiteiten van de Externe Dienstverlening. SSOE nam in voorgaande jaren de inzet van de ambulante dienstverlening voor haar rekening zonder de zekerheid dat hiervoor vanuit de samenwerkingsverbanden en of het regulier onderwijs dekking voor kon worden gegenereerd. In de begroting 2018 is er vanuit gegaan dat ook de Externe Dienstverlening in staat moet zijn kostendekkend te opereren.

In de begroting wordt er nog vanuit gegaan dat er een effect ontstaat dat de daling van de inkomsten van de samenwerkingsverbanden en de Tripartiete overeenkomsten kunnen worden opgevangen met door het regulier onderwijs af te sluiten contracten voor ambulante begeleiding.

Indien medio 2018 tegen de verwachtingen in toch blijkt dat de bereidheid om vanuit het regulier onderwijs deze ambulante begeleiding vanuit de Externe Dienstverlening afneemt, zal besloten worden tot het versneld inkrimpen van het personeel betrokken bij deze ambulante dienstverlening.

Voor 2018 en verder heeft SSOE de mogelijke kosten in het **buitenonderhoud** en de risico's hierbij in kaart gebracht. Na de doordecentralisatie van het buitenonderhoud vanuit de gemeenten naar de schoolbesturen is er extra bekostiging voor dit onderdeel aan de bekostiging toegevoegd. Vanuit deze middelen is SSOE in staat om vanaf 1 januari 2015 voldoende middelen te doteren aan de onderhoudsvoorziening.

Vanuit de Gemeenten Eindhoven en Helmond heeft er echter een zogenaamde koude overdracht plaatsgevonden. De gemeenten hebben de middelen die zij hebben kunnen reserveren voor toekomstig onderhoud niet overgedragen aan de schoolbesturen. SSOE en andere schoolbesturen worden inmiddels geconfronteerd met kosten die voortvloeien uit noodzakelijk meerjarig onderhoud waarvoor de voorziening niet toereikend is. Bijvoorbeeld aan ondergrondse voorzieningen als waterleidingen en riolering waar nu na 20 tot 30 jaar noodzakelijk onderhoud dient plaats te vinden maar waarvoor de gemeenten de verantwoordelijkheid vanuit de doordecentralisatie buitenonderhoud nu doorschuiven naar de schoolbesturen.

Verwacht wordt dat SSOE vanaf 2018 weer positief zal draaien in de exploitatie. Daar waar deze kengetallen voorheen nog (ruim) boven de signaleringsgrenzen van de Inspectie van het Onderwijs zaten, zijn deze de signaleringsgrenzen dichterbij genaderd. Beleid van SSOE moet er zorg voor dragen dat deze kengetallen aan de juiste kant van de signaleringsgrenzen blijven en deze in de toekomst nog verbeteren.

De verwachte financiële baten voor 2018 en verder zijn verder naar beneden bijgesteld.

B. Overige Rapportages

B1. Interne risicobeheersing en –controlesysteem

De risico's ten opzichte van voorgaande jaren zijn voor SSOE als stichting voor (Voortgezet) Speciaal Onderwijs aanzienlijk toegenomen. De afgelopen jaren is steeds tijdig geprobeerd te anticiperen op de diverse ontwikkelingen, met name in het Passend Onderwijs, de CAO PO en de decentralisatie van het buitenonderhoud.

Binnen de stichting worden door middel van een meerjarenbegroting deze risico's per school en op bestuursniveau in beeld gebracht. Periodiek worden rapportages opgesteld over het verloop van het resultaat gedurende het jaar ten opzichte van de begroting. Deze rapportages geven tevens een raming van het resultaat tot en met einde van het boekjaar. Deze rapportages worden besproken binnen het Directeurenberaad, Bestuur en de Raad van Toezicht. Daarnaast wordt de informatie uit deze overzichten gebruikt om afwijkingen te signaleren en om op een zo vroegtijdig mogelijk tijdstip in te kunnen grijpen.

Ondanks deze werkwijze heeft SSOE in 2016 en 2017 te maken gekregen met zeer tegenvallende resultaten. Vanuit de RvT is besloten een onafhankelijk onderzoek in te stellen naar de werking van de Administratieve Organisatie en Interne Beheersingsmaatregelen.

Vooruitlopend daarop heeft het Bestuur van SSOE reeds besloten om een onafhankelijk adviesbureau om ondersteuning te vragen bij het opstellen van de meerjarenbegroting over 2017 en de hierin genomen beleidskeuzes. Ook voor 2018 is deze werkwijze gevolgd.

Tevens is besloten om per ultimo 2017 afscheid te nemen van het huidige administratiekantoor en verder te gaan met een partij die kan werken met AFAS. Hierbij worden alle administratieve processen geautomatiseerd in één en hetzelfde softwarepakket: van Financieel tot HRM, van Logistiek tot CRM en Projecten. Deze partner is gevonden in Van Oers Accountancy en Advies.

De implementatie van deze werkwijze is per 1 januari 2018 gerealiseerd.

B 2. Belangrijkste risico's en onzekerheden

SSOE ziet voor de komende periode diverse risico's. Dit zijn onder andere de risico's met betrekking tot:

- Leerlingprognoses en daling van het aantal leerlingen (krimp); ondanks de verwachte daling van leerlingaantallen en de reactie hierop door SSOE ziet SSOE voor 2018 toch een stijging van deze aantallen. Deze fluctuatie in leerlingaantallen is in de meerjaren begroting hierboven verwerkt.
- Passend Onderwijs in relatie tot de landelijke beleidsvoornemens, het beleid vanuit de diverse Samenwerkingsverbanden voor PO en VO. Verwacht wordt een verdere afname van het aantal leerlingen dat toelaatbaar wordt verklaard voor Speciaal en Voortgezet Speciaal Onderwijs. De hiermee samenhangende bekostiging wordt vanuit dit beleid eveneens versoerd. Ondanks deze beleidsvoornemens ziet SSOE voor 2018 toch een stijging van

deze aantallen. Deze fluctuatie in leerlingaantallen is in de meerjaren begroting hierboven verwerkt.

- Een verdere daling van de afname van ambulante begeleiding en de bereidheid vanuit het regulier PO en VO om deze dienstverlening af te nemen bij SSOE. Ondanks de beleidsvoornemens bij de Samenwerkingsverbanden en de aangesloten schoolbesturen ziet SSOE voor 2018 een toename van de vraag aan ondersteuning vanuit de Externe Dienstverlening.
- De ontwikkelingen met betrekking tot de decentralisatie van het buitenonderhoud van de gebouwen vanuit de gemeenten. Met name de kosten voor onderhoud met een meerjarig karakter op onderdelen van gebouwen dat niet direct zichtbaar is in relatie tot de zogenaamde koude overdracht van de gebouwen vanuit de gemeenten.
- De Wet Werk en Zekerheid. De Wet Werk & Zekerheid past – zoals zij is bedoeld niet bij de sector onderwijs en zorgt voor veel onzekerheid over de inzet van onder andere vervangers bij ziekte en afwezigheid. Het is mede gezien de krapte op de arbeidsmarkt voor SSOE erg moeilijk om aan nieuwe leerkrachten te komen.
- De ontwikkelingen in de nieuwe CAO PO. Het hoger worden van de lasten door o.a. invoering van de nieuwe CAO PO, de premie ontwikkelingen van het ABP Pensioenfonds en het nog niet kunnen overzien van hoeveel kosten dit met zich mee gaat brengen. Ontwikkelingen op het gebied van de hogere duurzame inzetbaarheid, hogere werkgeverspremies en onvoldoende dekking hiervoor vanuit het Ministerie onder andere vanuit de GPL.
- Kostenremanentie. Door de dalende leerlingaantallen van de afgelopen jaren daalt ook de bekostiging voor de materiele zaken, de kosten van deze materiele zaken dalen echter niet evenredig mee.
- Achterstanden bij het Participatiefonds. Er is door onvoldoende beleid en sturing bij het Participatiefonds een achterstand ontstaan in het beoordelen van dossiers en vergoedingsverzoeken. Het is het Participatiefonds toegestaan om verder terug dan maximaal 5 jaar deze lasten terug te halen bij de werkgevers. SSOE en andere schoolbesturen worden nu geconfronteerd met lasten waarvoor zij geen voorziening hebben kunnen treffen of anderszins op hadden kunnen anticiperen. Ook de werkdruk met het achterhalen van oude gegevens en het risico deze niet te kunnen achterhalen, brengt een risico met zich mee.

In Hoofdstuk 6 van dit document zijn onder 6.7 Risicoanalyse, bovenstaande risico's en onzekerheden ook opgenomen. In dat hoofdstuk wordt eveneens ingegaan op de impact van de risico's en onzekerheden.

Beleidskeuzes

Om gedwongen ontslagen (RDDF-plaatsingen) in 2018 en verder en daarmee het weg laten vloeien van (jonge) talentvolle arbeidskrachten en de hiermee gepaard gaande onrust binnen de organisatie die op zichzelf aan verandering onderhevig is, zoveel als mogelijk is te voorkomen, heeft SSOE een flankerend personeelsbeleid ontwikkeld. Werknemers die op vrijwillige basis ontslag nemen en of kiezen voor vermindering van werktijd worden hiervoor beloond. De kosten van dit flankerend beleid

maken geen onderdeel uit van het begrote exploitatieresultaat over 2018 en komt ten laste van het eigen vermogen van de stichting.

SSOE zet onverminderd in op het reduceren van de personele inzet.

Reeds in het Bestuursformatieplan 2017-2018 is sprake van een maximaal plafond van 195 FTE.

Dit zal ondanks de groei van leerlingaantallen in 2018 van kracht blijven in het formatieplan 2018-2019. Wel zal worden getracht de opbouw van het personeelsbestand en de relatie tussen OP en Ondersteunend Personeel om te buigen.

De Stichting is vanaf 1 januari 2016 eigenrisicodragers voor de kosten van vervanging bij (onder andere) ziekte. Dit houdt in dat er aanzienlijk minder premie hoeft te worden afgedragen aan het Vervangingsfonds. Een gedeelte van de besparing wordt in een pool ingezet om vervanging vorm te geven. Een ander deel wordt ingeboekt als besparing op de kosten. Hiervoor is door SSOE een duidelijk ziekte- en vervangingsbeleid opgesteld. De vervangers in de Vervangingspool hebben een dienstverband binnen SSOE. Er kan geen beroep worden gedaan op externe inhuur (al dan niet via een dienstverband of uitbreiding van uren) om de afwezigheid op te vangen.

SSOE kent – in samenwerking met Vitus Zuid – een aantal transitieactiviteiten. Deze zijn ondergebracht in een extern bedrijfspand onder de noemer ArbeidsTransitieCentrum.

Vanaf het kalenderjaar 2018 en verder kan een sluitende begroting (met een overschot) worden gepresenteerd.

10 Verslag Raad van Toezicht

Governance

De bestuurder en de Raad van Toezicht (RvT) volgen de 'Code Goed Bestuur in het primair onderwijs', die in de Algemene Ledenvergadering van de PO-raad op 27 november 2014 is vastgesteld.

Er is in 2016 een Reglement van de RvT vastgesteld, waarin o.a. de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de RvT, de samenstelling van de RvT, de werkgeversrol voor de bestuurder en de wijze van werken zijn vastgelegd. Er is toezicht gehouden met inachtneming van het reglement van de RvT. De leden van de RvT voldoen aan de criteria van onafhankelijkheid, zoals vastgelegd in de hiervoor vermelde governancecode. Er is geen sprake geweest van tegenstrijdige belangen bij adviezen, standpuntbepaling of besluitvorming.

De RvT houdt integraal en onafhankelijk toezicht op SSOE, in het bijzonder op de bestuurder, en houdt daarbij rekening met het organisatiebelang en het publieke belang. De RvT vervult de werkgeversfunctie voor de bestuurder en fungeert als klankbord voor de bestuurder door mee te denken, kritische vragen te stellen en feedback te geven.

In 2017 heeft de RvT hiertoe een toezichtvisie en een toezichtkader vastgesteld.

De leden van de RvT zijn lid van VTOI en nemen zoveel mogelijk deel aan de bijeenkomsten van VTOI. Daarnaast volgen zij – mede in het kader van de uitoefening van hun beroep – cursussen, workshops en trainingen. Zij houden zich via raadpleging van diverse websites en literatuur op de hoogte van actuele ontwikkelingen in de onderwijssector en in het bijzonder die van het speciaal onderwijs.

Samenstelling raad van toezicht

De RvT bestaat uit vijf volledig onafhankelijke leden, die elkaar aanvullen op de deskundigheidsgebieden onderwijs & kwaliteit, financiën & bedrijfsvoering, bestuur en politiek.

Per 1 januari 2017 is dhr. drs. M. Smoors voor het profiel onderwijs & kwaliteit benoemd. Gelet op de bijzondere doelgroep van SSOE heeft de RvT besloten zijn deskundigheidsgebied uit te breiden met een lid, die specifieke deskundigheid heeft op het gebied van zorg & jeugd.

Per 1 juni 2017 is mw. dr. B. Hooghiemstra voor dit deskundigheidsprofiel toegetreden tot de RvT. Zij vervult hiermee de vacature die ontstaan was door het tussentijds vertrek van een lid van de RvT.

Per 9 oktober 2017 heeft mevr. L. Hermsen RA besloten te stoppen als lid van de RvT. De wervingsprocedure is in gang gezet en per 1 april 2018 start dhr. drs. R. Wingens RA met het profiel financiën & bedrijfsvoering. Door de RvT is besloten het voorzitterschap van mevr. Van Eindhoven met een half jaar te verlengen in het kader van continuïteit.

Vertegenwoordigers van de GMR maken deel uit van de selectiecommissie bij de werving van leden van de RvT en de bestuurder als adviseur. Uiteindelijk benoemt de RvT het nieuwe lid van de RvT.

De samenstelling van de RvT in het verslagjaar wordt weergegeven in onderstaande tabel. Tevens zijn de afzonderlijke functies weergegeven alsmede de benoemingstermijnen.

Leden Raad van Toezicht	Functie	Eerste benoeming	Eerste herbenoeming	Tweede herbenoeming
Mw. M.A.E.J. v. Eijndhoven	Voorzitter (voorzitter remuneratiecommissie)	2010	01.01.2014	
Mw. A.E. Denissen MBA RC	Vice-voorzitter (lid en v.a. 10-2017 voorzitter audit-commissie)	2011	01.01.2015	
Mw. L.J.M. Hermsen RA MMO	Lid (voorzitter auditcommissie)	2016 Einde 09.10.2017		
Dhr. drs. M.A.G.M. Smoors	Lid (lid Commissie Onderwijs & Kwaliteit)	2017		
Mw. dr. B.T.J. Hooghiemstra	Lid	2017		

Onderstaand een overzicht van de Functies en Nevenfuncties van de zittende leden van de RvT per 31 december 2017.

Leden Raad van Toezicht	(Neven)functies
Mw. M.A.E.J. van Eijndhoven	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vice-voorzitter RvC bij Rabobank De Kempen Adviseur RvT bij MEE ZO Brabant 2. Voorzitter afdeling Valkenswaard/Cranendonck van het Rode Kruis 3. Voorzitter van Lokale Partij Bergeijk
Mw. A.E. Denissen MBA RC	<ol style="list-style-type: none"> 1. Directeur dienst Financiën bij Fontys Hogescholen
Dhr. drs. M.A.G.M. Smoors	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onderwijsadviseur bij Onderwijs Maak je Samen
Mw. dr. B.T.J. Hooghiemstra	<ol style="list-style-type: none"> 1. Voorzitter Werkplaatsen Sociaal Domein 2. Voorzitter van Feniks, emancipatiecentrum Tilburg 3. Bestuurslid van Sounding Bodies

De Raad van Toezicht heeft het eigen functioneren geëvalueerd en de resultaten gedeeld met de bestuurder.

Werkgeversfunctie

In 2017 heeft de remuneratiecommissie een gesprek met de bestuurder over zijn functioneren als bestuurder gehad. Tevens heeft de voltallige RvT overleg gehad met de bestuurder over de te nemen maatregelen in het kader van de ontstane tekorten in 2016 en over de wijze waarop de RvT geïnformeerd wil worden over de voortgang hiervan en het effect. De RvT heeft zijn vertrouwen uitgesproken in de bestuurder over de wijze waarop hij dit doet.

De RvT hanteert voor de bezoldiging van de bestuurder de cao voor PO-bestuurders. De bestuurder is in vaste dienst en de beloning bestaat uitsluitend uit een vast deel conform de bepalingen in de wet normering topinkomens (WNT). De WNT-klassenindeling 2017 is gebaseerd op een drietal elementen, te weten de gemiddelde totale baten per kalenderjaar, het gemiddeld aantal leerlingen en de gewogen onderwijssoorten. Alle drie de elementen leveren zogenaamde complexiteitspunten op en die geven aan in welke klasse de onderwijsinstelling voor de WNT wordt ingedeeld.

Per 1 augustus 2015 zijn de Taalbrugscholen afgesplitst van SSOE en is de Antoon van Dijkschool gefuseerd met SSOE. Uitgaande van de berekening van het aantal complexiteitspunten in de situatie na deze afsplitsing en fusie zou het aantal complexiteitspunten op 7 uitkomen en zou de bestuurder daarmee in klasse C worden ingedeeld. Dit betekent voor de bestuurder van SSOE een maximum beloning volgens de WNT van bruto € 128.000,-.

De situatie van afsplitsing en fusie speelt voor SSOE alleen bij de berekening van het aantal complexiteitspunten bij de gemiddelde totale baten van SSOE. De gemiddelde totale baten van SSOE voordat sprake is van afsplitsing en fusie vallen in de categorie € 25 miljoen en € 75 miljoen, waaraan 6 complexiteitspunten zijn toegekend. De gemiddelde totale baten na afsplitsing en fusie vallen in de categorie € 5 miljoen tot € 25 miljoen, waaraan 4 complexiteitspunten zijn toegekend. Dit betekent, dat voordat sprake is van afsplitsing en fusie het aantal complexiteitspunten op 9 zou uitkomen en zou de bestuurder daarmee in klasse D worden ingedeeld. Dit zou voor de bestuurder van SSOE betekenen een maximum beloning volgens de WNT van bruto € 140.000,-.

De bestuurder is per 1 januari 2015 in dienst van SSOE getreden. Deze datum ligt voor de afsplitsing van de Taalbrugscholen en de RvT heeft de toen geldende cao voor PO-bestuurders toegepast.

De RvT heeft vastgesteld, dat op basis van de huidige criteria de bestuurder wordt ingedeeld in klasse C met een maximum beloning volgens de WNT van bruto € 128.000,-. Echter de RvT respecteert de toen afgesloten arbeidsovereenkomst en maakt gebruik van het overgangsrecht.

De beloning van de bestuurder is in 2016 € 1.350,- hoger dan de maximum beloning volgens de WNT van bruto € 128.000,-. Eind 2017 is de bestuurder meegedeeld dat het salaris op hetzelfde niveau blijft als 2016, uitgezonderd de wettelijke indexering. Het streven is om niet boven het vastgestelde wettelijk maximum volgens de WNT norm te komen.

Inhoudelijk toezicht

De RvT heeft in 2017 acht keer in aanwezigheid van de bestuurder vergaderd, met uitzondering van de agendapunten waar gesproken is over het functioneren van de bestuurder. De RvT heeft een aantal keren vergaderd buiten aanwezigheid van de bestuurder om de financiële voortgang te bespreken met de daarbij behorende maatregelen en de gewenste ontwikkelingen.

De agenda wordt in een onderling overleg tussen de voorzitter van de RvT en de bestuurder opgesteld. De RvT ontvangt iedere vergadering van de bestuurder de actie- en besluitenlijsten van het directieurenberaad en het verslag van de GMR.

De belangrijkste onderwerpen op de agenda van de RvT waren:

- De onderwijskwaliteit van de drie scholen
- Herinrichting administratieve organisatie
- Keuze van een nieuw administratiekantoor
- Goedkeuring reglement auditcommissie
- Goedkeuring treasurystatuut
- De financiële informatieverstrekking door SSOE, waaronder halfjaarcijfers en tussentijdse financiële rapportages
- Goedkeuring van het 'Bestuursformatieplan 2017-2018
- Goedkeuring van de meerjarenbegroting 2018-2022
- Goedkeuring van het jaarverslag 2016 inclusief de jaarrekening 2016
- Bespreking van het accountantsverslag van PWC bij de jaarrekening 2016
- Goedkeuring toezichtskader
- De begroting 2017
- Voortgang AVG compliance
- De naleving van de wet datalekken

De RvT heeft de begroting 2016 met een begroot exploitatietekort van € 820.518,- goedgekeurd. Hierbij is het scenario gevolgd, dat de vastgestelde personeelsreductie via flankerend personeelsbeleid wordt gerealiseerd en dat de 'Externe Dienstverlening' en het 'Autisme Steunpunt' zich zodanig ontwikkelen dat SSOE vanaf 2017 weer positieve exploitatieresultaten laat zien. Er is toen niet gekozen voor gedwongen ontslagen, omdat dit ook tot extra kosten zou leiden en bovendien onrust teweegbrengt in de organisatie van SSOE. SSOE beschikt over voldoende algemene reserves om dit begrote exploitatietekort van € 820.518,- te kunnen opvangen.

In oktober 2016 zijn de resultaten over het 1^e halfjaar van 2016 met een prognose voor 2016 (onverwacht geprognostiseerd exploitatietekort van € 1.462.200,-) in de auditcommissie en de RvT besproken evenals de maatregelen voor het reduceren van het verwachte exploitatietekort. In december 2016 zijn de verwachte financiële resultaten over 2016 in de RvT besproken. De bestuurder rapporteert in 2016 over een aantal genomen maatregelen, die moeten leiden tot zichtbare financiële effecten onder andere de realisatie van een personele reductie. Deze personele reductie is gerealiseerd met behoud van de kwaliteit van het primaire proces. Verder rapporteert de bestuurder dat voor 2017 wordt uitgegaan van een positief exploitatieresultaat.

Dit positief exploitatieresultaat is uitgewerkt in de meerjarenbegroting 2017 t/m 2020 van 21 december 2016, waaruit blijkt dat voor 2017 uitgegaan wordt van een begroot positief exploitatieresultaat van € 25.338,-.

In de vergadering van 16 maart 2017 rapporteert de bestuurder aan de auditcommissie, dat over 2016 een nadelig exploitatietekort van € 1,9 mln. wordt verwacht en dat er geen sprake is van een gerealiseerde personeelsreductie.

Naar aanleiding hiervan heeft de RvT op 1 mei 2017 aan 'Govers Onderwijs Accountants' de opdracht verstrekt om een onderzoek te doen naar de oorzaken van het exploitatietekort over 2016 en de oorzaken van het niet 'in control' zijn van de organisatie van SSOE. Tevens verzoekt de RvT aan

'Govers Onderwijs Accountants' om aanbevelingen over beheersmaatregelen te formuleren die moeten leiden tot het weer 'in control' zijn en blijven van SSOE. Eind mei en in juni 2017 heeft 'Govers Onderwijs Accountants' hierover gerapporteerd.

De RvT heeft hieruit lering getrokken en de volgende maatregelen genomen:

- a. De RvT heeft de bestuurder het dringend advies gegeven om de adviezen van 'Govers Onderwijs Accountants' op te volgen.
- b. De RvT heeft besloten om in september 2017 'Govers Onderwijs Accountants' onderzoek te laten doen naar de opvolging van de adviezen zoals verstrekt door 'Govers Onderwijs Accountants' en naar de financiële resultaten van 1 januari tot 1 september 2017 alsmede de prognose over 2017.
- c. De auditcommissie zal iedere 6 à 7 weken in ieder geval de tussentijdse managementrapportages, inclusief de scenario's en de risicoanalyses, en de interne beheersing van de organisatie van SSOE met de bestuurder bespreken. De vergadering van de RvT vindt 2 weken na de vergadering van de auditcommissie plaats.
- d. Er vinden ook structureel RvT-vergaderingen plaats zonder aanwezigheid van de bestuurder.
- e. Voor ondersteuning van de RvT, waaronder de voorbereiding en het notuleren van vergaderingen, wordt een externe ambtelijke secretaris met een juridische achtergrond ingehuurd.

In de vergaderingen van de auditcommissie met de bestuurder en de controller zijn de hiervoor genoemde financiële stukken onderwerp van gesprek geweest. Daarnaast heeft de auditcommissie samen met de bestuurder en de controller de jaarrekening 2016 met het daarbij behorende accountantsverslag met de controlerende accountants van PWC besproken.

In februari 2017 heeft er een themavergadering plaatsgevonden met de GMR en de directeuren van de drie scholen (MBS, Mytyschool en Antoon van Dijksschool) met de RvT en de bestuurder. In deze vergadering kwamen aan de orde: de positie van de Externe Dienst, waarborging van de onderwijskwaliteit op de scholen en de rol van de toezichthouder aan de hand van het toezichtkader. Daarnaast heeft de RvT in december zonder de bestuurder vergaderd met de GMR. Aansluitend is er tussen bestuurder en GMR gesproken over de privacywet 2018, is er ingestemd met het document gedragscode relaties op de werkvloer en heeft de GMR ingestemd met het flankerend beleid 2018. In juli is er een gesprek geweest met de GMR door de voorzitter en de voorzitter van de auditcommissie in aanwezigheid van de bestuurder om een toelichting te geven op de resultaten van het financieel onderzoek door Govers Onderwijs accountants.

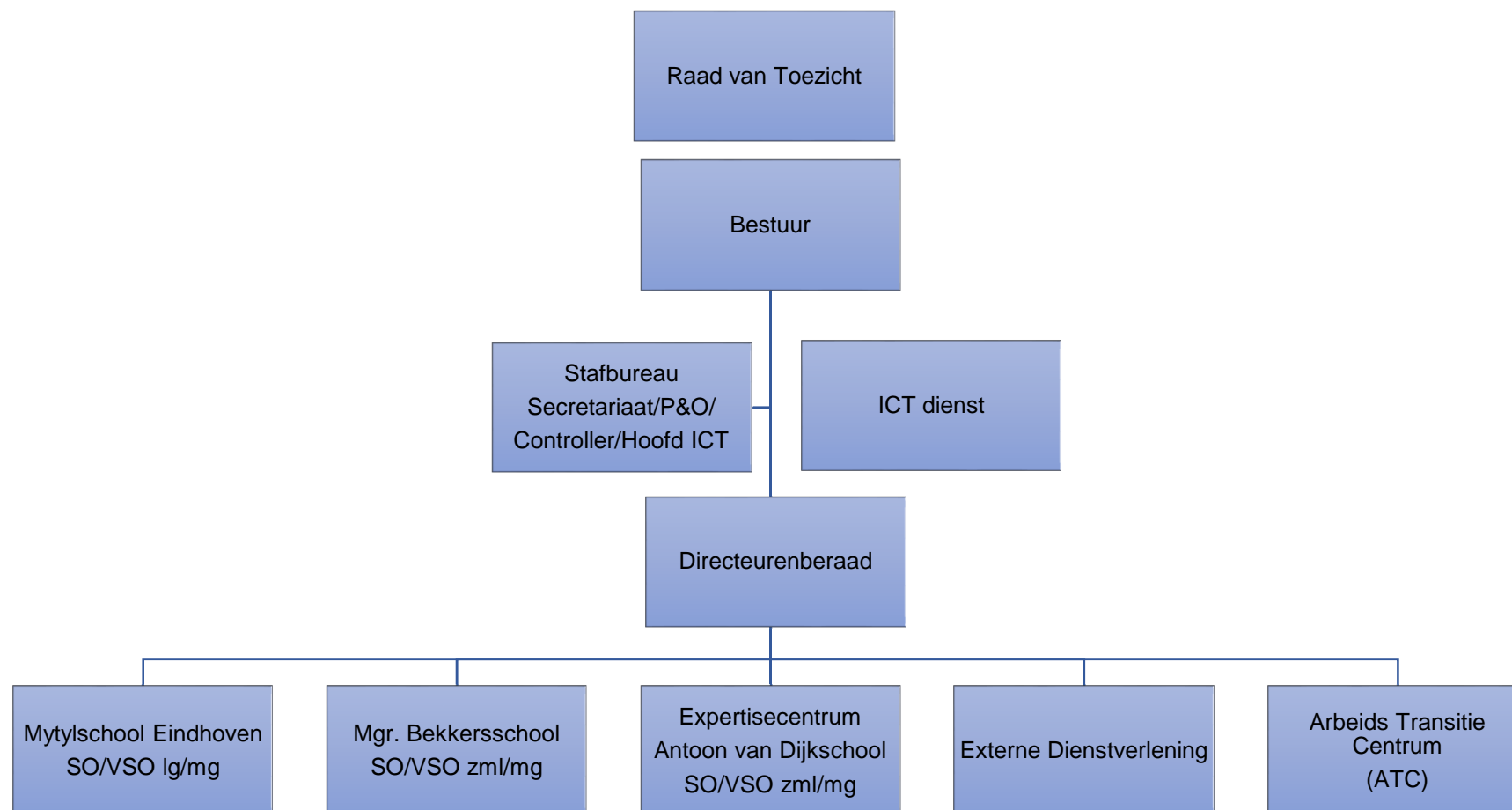
Eindhoven

Raad van Toezicht SSOE,

Mw. M.A.E.J. van Eijndhoven	Voorzitter
Mw. A.E. Denissen MBA RC	Vice-voorzitter
Dhr. drs. M.A.G.M. Smoors	Lid
Mw. dr. B.T.J. Hooghiemstra	Lid

- Berenschot. (2015). *Evaluatie van de materiële instandhouding in het primair onderwijs 2010-2014 primair onderwijs 2010-2014*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Parmigiani, A., & Rivera-Santos, M. (2011). Clearing a path through the forest: A meta-review of interorganizational relationships. *Journal of Management*, 37(4), 1108–1136.
- Provan, K. G., & Kenis, P. (2007). Modes of Network Governance: Structure, Management, and Effectiveness. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(2), 229–252.
- Ryan, C., & Walsh, P. (2003). COLLABORATION OF PUBLIC SECTOR AGENCIES: REPORTING AND ACCOUNTABILITY CHALLENGES. *International Journal of Public Sector Management*, 14(7), 503–510.
- Schruijer, S. (2013). Het werken met de systeem- psychodynamiek van interorganisatiele samenwerking : inspiratie vanuit de psychoanalyse. *Tijdschrift Voor Psychoanalyse*, (4), 274–284.

Bijlage 1 Organogram SSOE Bestuur

JAARREKENING

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA, PASSIVA EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

Voor een beschrijving van de activiteiten van de Stichting, de rechtsvorm, het vestingsadres en de inschrijving bij in het handelsregister wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van het jaarverslag; kernactiviteiten van de Stichting.

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn conform de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). Op basis van de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving toegepast (behoudens afwijkingen en aanvullingen in de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs). De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten het kasstroomoverzicht referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Voor zover noodzakelijk worden op de vorderingen voorzieningen getroffen voor verwachte oninbaarheid.

Continuïteit

Het boekjaar 2017 sluit met een zeer fors exploitatietekort van € 875.023. Hierdoor daalt het eigen vermogen ultimo 2017 naar € 3,5 miljoen. Voor 2018 is een sluitende begroting gepresenteerd en vastgesteld.

In overleg met de RvT is een rendementseis toegepast op de meerjarenbegroting, waarbij in verband met de continuïteit van SSOE een break-even resultaat vanaf 2018 noodzakelijk is.

Op grond van (en realisatie van) de in 2017 ingezette maatregelen moet dit haalbaar zijn.

Dit blijkt ook uit de meerjarenprognose 2018-2022, goedgekeurd d.d. 19 december 2017.

In de meerjarenprognose is vanaf medio 2017 rekening gehouden met een aanzienlijke FTE-reductie en een beperkte terugloop in leerlingenaantal. Inmiddels is een stijging van leerlingaantallen zichtbaar.

De maatregelen die het bestuur in het 1e halfjaar 2017 heeft ingezet, zullen ook in de 2e helft van 2017 en de jaren daarna met kracht worden doorgezet, waaronder:

- De reeds ingezette verbetering van de P&C cyclus;
- Het nog verder in lijn brengen van de formatie in verhouding tot het leerlingaantal;
- Verdere kostenbesparingen en verscherpt liquiditeitsbeheer.

Dat laatste blijkt ook uit de liquiditeitsprognose juli 2017 - december 2018, opgesteld d.d. 27 juni 2017.

Het bestuur van SSOE heeft het volste vertrouwen in het slagen van voorgaande (geplande) maatregelen, zodat de continuïteit van SSOE daarmee voldoende gewaarborgd zal zijn.

Er is ten aanzien van de te hanteren grondslagen voor de jaarrekening en bepaling van het resultaat naar de mening van het bestuur geen aanleiding om deze op basis van het voorgaande aan te passen.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen voor waardering van activa, passiva en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Grondslagen Balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of de vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen vinden lineair en naar tijdsgelang plaats op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Voor een uiteenzetting ten einde vast te kunnen stellen of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering, wordt verwezen naar de opgenomen paragraaf Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa.

Onderstaand worden de afschrijvingstermijnen per categorie weergegeven. Tevens zijn de activeringsgrenzen vermeld.

Categorie	afschrijvings- termijn in maanden	afschrijvings- percentage per jaar	activerings- grens in €
Gebouwen en verbouwingen	240	5,00	500
Meubilair	180	6,67	500
Onderwijsleerpakket	96	12,50	500
Apparatuur	60	20,00	500
ICT	36	33,33	500
ICT (m.i.v. 2011, nieuwe investeringen)	48	25,00	500

Flottende activa

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten. Voorzieningen wegens oninbaarheid dienen in mindering te worden gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden.
Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve.

Algemene reserve

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht. De algemene reserve wordt beschouwd als publieke middelen.

Voorzieningen

Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Voorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel.

Toevoegingen aan de voorzieningen vinden plaats door dotaties ten laste van de staat van baten en lasten. De onttrekkingen vinden rechtstreeks plaats ten laste van de betreffende voorziening.

Pensioenvoorziening

Nederlandse pensioenregelingen:

De instelling is volgens de CAO PO aangesloten bij het ABP Pensioenfonds. De belangrijkste kenmerken van deze regelingen zijn:

- pensioengevende salarisgrondslag is middelloon
- er heeft in 2017 geen indexatie plaatsgevonden
- de dekkingsgraad van het ABP was per 31-12-2017 104,4%
- overige kenmerken zijn te vinden op www.abp.nl

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen betaald door de instelling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans.

Voorziening Onderhoud

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde van de voor de afwikkeling van de voorziening naar verwachting noodzakelijke uitgaven.

Kortlopende schulden

De overlopende passiva betreffen de vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en/of nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen Staat van Baten en lasten

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

Per school worden de baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het verslagjaar, zijn in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Het resultaat van de staat van baten en lasten wordt toegevoegd aan de (bestemde) reserve(s) die door het bestuur is/ zijn bepaald.

Rijksbijdragen

Onder de Rijksbijdragen OCW/EZ worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW/EZ. Tevens worden hier de door het samenwerkingsverband ontvangen doorbetalingen van de Rijksbijdrage verantwoord.

De ontvangen (normatieve) Rijksbijdragen en de niet geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doel-subsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het waarop de toekenning berekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geormerkte OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoordt in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de Stichting de condities voor ontvangst kan aantonen.

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen verstrekt door de Gemeente, Provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet verstrekt zijn door het Ministerie van OCW/EZ, Gemeenten, Provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

De Stichting heeft de toegezegd-pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds in de jaarrekening verwerkt als verplichtingenbenadering.

Voor toegezegde-bijdrageregelingen betaalt de instelling op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van premies heeft de instelling geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen.

De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen.

Pensioenregeling

Nederlandse pensioenregelingen:

De instelling heeft op de balans geen eigen pensioenvoorziening opgenomen.

De instelling is volgens de cao PO aangesloten bij het ABP. De belangrijkste kenmerken van deze regelingen zijn:

- pensioengevende salarisgrondslag is middelloon
- er heeft in 2017 geen indexatie plaatsgevonden
- de dekkingsgraad van het ABP was per 31-12-2017 104,40%
- overige kenmerken zijn te vinden op www.abp.nl

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen betaald door de instelling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Grondslagen Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed.

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering, de liquiditeit, de solvabiliteit en het vermogen van de instelling om geldstromen te genereren.

Rente- en kasstroomrisico

De Instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa, effecten en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen). Met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt de instelling risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de markttrente.

Kredietrisico

De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal voldoen aan het treasurybeleid.

BALANS PER 31 DECEMBER 2017

En vergelijkende cijfers 2016. - na verwerking resultaatbestemming -

		31-12-2017		31-12-2016	
		€	€	€	€
1	ACTIVA				
1.1	Vaste activa				
1.1.2	Materiële vaste activa	2.808.420		2.995.769	
	<i>Totaal vaste activa</i>	2.808.420		2.995.769	
1.2	Vlottende activa				
1.2.2	Vorderingen	1.025.703		1.894.117	
1.2.4	Liquide middelen	2.036.980		2.660.018	
	<i>Totaal vlottende activa</i>	3.062.683		4.554.135	
	TOTAAL ACTIVA	5.871.103		7.549.904	
2	PASSIVA				
2.1	Eigen vermogen	3.564.038		4.439.060	
2.2	Voorzeningen	1.047.519		1.167.949	
2.4	Kortlopende schulden	1.259.546		1.942.895	
	TOTAAL PASSIVA	5.871.103		7.549.904	

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2017
En vergelijkende cijfers 2016

	2017		Begroot 2017		2016	
	€	€	€	€	€	€
3 Baten						
3.1 Rijksbijdragen OCW	12.854.798		12.446.808		12.952.891	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	115.729		81.000		69.923	
3.5 Overige baten	1.114.625		1.289.001		856.690	
<i>Totaal baten</i>		<i>14.085.152</i>		<i>13.816.809</i>		<i>13.879.504</i>
4 Lasten						
4.1 Personeelslasten	12.723.840		12.538.180		13.888.840	
4.2 Afschrijvingen	367.139		382.401		218.753	
4.3 Huisvestingslasten	927.940		917.400		933.922	
4.4 Overige lasten	948.350		604.500		1.210.060	
<i>Totaal lasten</i>		<i>14.967.269</i>		<i>14.442.481</i>		<i>16.251.575</i>
<i>Saldo baten en lasten *</i>		<i>-882.117</i>		<i>-625.672</i>		<i>-2.372.071</i>
6 Financiële baten en lasten						
6.1 Financiële baten	8.870		15.000		30.367	
6.2 Financiële lasten	1.777		2.000		3.806	
<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		<i>7.093</i>		<i>13.000</i>		<i>26.561</i>
Resultaat *		-875.023		-612.672		-2.345.510
Resultaat na belasting *		-875.023		-612.672		-2.345.510
<i>*(- is negatief)</i>						

KASSTROOMOVERZICHT 2017
En vergelijkende cijfers 2016

Ref.	2017		2016		
	€	€	€	€	
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Saldo baten en lasten		-882.117		-2.372.071	
<i>Aanpassingen voor aansluiting bedrijfsresultaat:</i>					
- Afschrijvingen	4.2	367.139	218.753		
- Mutaties voorzieningen	2.2	-120.431	51.824		
Totaal van aanpassingen voor aansluiting met het bedrijfsresultaat		246.708		270.577	
<i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>					
- Vorderingen	1.2.2	868.414	-377.139		
- Kortlopende schulden	2.4	-683.349	-189.396		
Totaal van aanpassingen in werkkapitaal		185.066		-566.535	
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		-450.343		-2.668.029	
Ontvangen interest	6.1.1	8.870	30.367		
Betaalde interest	6.2.1	-1.777	-3.806		
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		-443.249		-2.641.468	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investerings in materiële vaste activa	1.1.2	-179.790	-2.301.788		
Desinvesteringen in materiële vaste activa	1.1.2	-	77.823		
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-179.790		-2.223.965	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Kasstroom uit overige balansmutaties					
Mutatie liquide middelen	1.2.4	-623.038	-4.865.433		
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:					
		2017		2016	
		€	€	€	€
Stand liquide middelen per 1-1		2.660.018		7.525.451	
Mutatie boekjaar liquide middelen		-623.038		-4.865.433	
Stand liquide middelen per 31-12			2.036.980		2.660.018

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1.1.2 Materiële vaste activa	1.1.2.1	1.1.2.3	1.1.2.4	
	Gebouwen	Inventaris en apparatuur	Overige materiële vaste activa	Totaal materiële vaste activa
	€	€	€	€
Stand per 01-01-2017				
Verrijgings- of vervaardigingsprijs	1.277.268	2.707.212	219.741	4.204.222
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	3.888	1.057.874	146.691	1.208.452
Materiële vaste activa per 01-01-2017	1.273.380	1.649.339	73.050	2.995.769
Verloop gedurende 2017				
Investeringen	33.154	113.205	33.431	179.790
Afschrijvingen	67.238	278.007	21.893	367.139
Mutatie gedurende 2017	34.084-	164.803-	11.538	187.349-
Stand per 31-12-2017				
Verrijgings- of vervaardigingsprijs	1.310.422	2.820.417	253.172	4.384.012
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	71.126	1.335.881	168.584	1.575.591
Materiële vaste activa per 31-12-2017	1.239.296	1.484.536	84.588	2.808.420

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1.2 Vlottende activa

1.2.2 Vorderingen	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
1.2.2.1 Debiteuren	153.106		137.704	
1.2.2.2 OCW	688.985		717.732	
1.2.2.3 Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen	-		540.468	
1.2.2.10 Overige vorderingen	-		24.980	
<i>Subtotaal vorderingen</i>		<i>842.091</i>		<i>1.420.884</i>
1.2.2.12 Vooruitbetaalde kosten	32.755		19.125	
1.2.2.14 Te ontvangen interest	8.855		28.875	
1.2.2.15 Overige overlopende activa	142.002		425.233	
<i>Overlopende activa</i>		<i>183.612</i>		<i>473.233</i>
Totaal Vorderingen	1.025.703		1.894.117	

Alle vorderingen genoemd onder 1.2.2 hebben een looptijd korter dan een jaar .

1.2.4 Liquide middelen	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
1.2.4.1 Kasmiddelen	4.624		4.548	
1.2.4.2 Tegoeden op bankrekeningen	2.032.356		2.655.470	
Totaal liquide middelen	2.036.980		2.660.018	

2 Passiva

2.1 Eigen vermogen

	Stand per 01-01-2017	Resultaat 2017	Overige mutaties	Stand per 31-12-2017
	€	€	€	€
2.1.1 Eigen vermogen				
2.1.1.1 Algemene reserve	4.439.060	-875.023	-	3.564.038
2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)	-	-	-	-
Totaal Eigen vermogen	4.439.060	-875.023	-	3.564.038

2.2 Voorzieningen

	Stand per 01-01-2017	Dotatie 2017	Onttrekking 2017	Vrijval 2017	Stand per 31-12-2017	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 t/m 5 jaar	Bedrag > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1 Personele voorzieningen	477.085	-	24.163	280.257	172.665	17.953	86.672	68.040
2.2.3 Voorzieningen voor groot onderhoud	690.865	275.000	91.010	-	874.854	218.076	491.701	226.348
Totaal Voorzieningen	1.167.950	275.000	115.173	280.257	1.047.519	236.029	578.373	294.388

**2.2.1 Personele
voorzieningen**

	Stand per 01-01-2017	Dotatie 2017	Onttrekking 2017	Vrijval 2017	Stand per 31-12-2017	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 t/m 5 jaar	Bedrag > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1.4 Jubileum-voorziening	277.085	-	24.163	80.257	172.665	17.953	86.672	68.040
2.2.1.7 Overige personele voorzieningen	200.000	-	-	200.000	-	-	-	-
Totaal personele voorzieningen	477.085	-	24.163	280.257	172.665	17.953	86.672	68.040

2.4 Kortlopende schulden

	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
2.4.8 Crediteuren		74.799		408.526
2.4.9 Belastingen en premies sociale verzekeringen		477.095		585.529
2.4.10 Schulden terzake van pensioenen		137.909		126.485
2.4.12 Overige kortlopende schulden		3.006		-
<i>Subtotaal kortlopende schulden</i>		<u>692.809</u>		<u>1.120.540</u>
2.4.14 Vooruit ontvangen subsidies OCW		57.316		82.955
2.4.16 Vooruit ontvangen bedragen		-		2.259
2.4.17 Vakantiegeld en vakantiedagen		384.512		415.733
2.4.19 Overige overlopende passiva		124.908		321.408
<i>Overlopende passiva</i>		<u>566.736</u>		<u>822.355</u>
Totaal Kortlopende schulden		1.259.545		1.942.895

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

3 Baten

3.1	Rijksbijdragen	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
3.1.1	Rijksbijdragen						
3.1.1.1	Rijksbijdrage OCW	11.645.681		11.484.010		11.634.801	
	Totaal Rijksbijdrage		11.645.681		11.484.010		11.634.801
3.1.2	Overige subsidies						
3.1.2.1	Overige subsidies OCW	317.155		224.798		234.457	
	Totaal Rijksbijdragen		317.155		224.798		234.457
3.1.4	Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV		891.961		738.000		1.083.633
	Totaal Rijksbijdragen		12.854.797		12.446.808		12.952.891

3.1.2.1	Overige subsidies OCW	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
3.1.2.1.1	Geoordeelde subsidies OCW	136.440		-		65.746	
3.1.2.1.2	Niet-geoordeelde subsidies OCW	180.715		224.798		168.711	
	Totaal overige subsidies OCW		317.155		224.798		234.457

3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
3.2.2.2	Overige gemeentelijke en Gemeenschappelijke Regelingen - bijdragen en -subsidies	115.729		81.000		69.923	
	Totaal Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		115.729		81.000		69.923
	Totaal overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden		115.729		81.000		69.923

3.5	Overige baten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
3.5.1	Verhuur	98.421		45.000		75.036	
3.5.2	Detachering personeel	-		22.000		6.807	
3.5.5	Ouderbijdragen	-16.749		-		14.268	
3.5.9	Catering	2.126		-		497	
3.5.10	Overige	1.030.826		1.222.001		760.082	
	Totaal overige baten		1.114.624		1.289.001		856.690

4 Lasten

4.1	Personeelslasten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.1.1	Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten						
4.1.1.1	Lonen en salarissen	9.376.628		12.137.680		10.699.057	
4.1.1.2	Sociale lasten	1.288.047		-		1.354.290	
4.1.1.3	Premies Participatiefonds	334.637		-		321.254	
4.1.1.4	Premies Vervangingsfonds	18.225		-		24.018	
4.1.1.5	Pensioenpremies	1.253.231		-		772.461	
	Totaal lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		12.270.768		12.137.680		13.171.080
4.1.2	Overige personele lasten						
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	-80.257		-		14.413	
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	12.258		-		57.927	
4.1.2.3	Overig	674.800		600.500		897.677	
	Totaal overige personele lasten		606.801		600.500		970.017
4.1.3	Ontvangen uitkeringen personeel						
4.1.3.3	Overige uitkeringen personeel	153.729		200.000		252.257	
	Af: Ontvangen uitkeringen personeel						
			153.729		200.000		252.257
	Totaal personele lasten		12.723.840		12.538.180		13.888.840

Gemiddeld aantal werknemers

Het gemiddeld aantal werknemers bedraagt 281 in 2017 (2016: 304). Hieronder is de onderverdeling te vinden van het gemiddeld aantal werknemers.

	2017	2016
Bestuur / Management	23	15
Personeel primair proces	115	131
Ondersteunend personeel	143	158
Totaal gemiddeld aantal werknemers	<u>281</u>	<u>304</u>

4.2	Afschrijvingen	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.2.2	Afschrijvingen op materiële vaste activa		367.139		382.401		218.753
	Totaal afschrijvingen		367.139		382.401		218.753
4.3	Huisvestingslasten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.3.1	Huur		40.218		58.000		113.688
4.3.3	Onderhoudslasten (klein onderhoud)		98.537		90.000		93.015
4.3.4	Energie en water		229.535		218.250		218.020
4.3.5	Schoonmaakkosten		243.284		237.800		246.757
4.3.6	Belastingen en heffingen		19.702		22.850		26.250
4.3.7	Dotatie onderhoudsvoorziening		275.000		275.000		219.913
4.3.8	Overige		21.663		15.500		16.278
	Totaal huisvestingslasten		927.939		917.400		933.921
4.3.8	Overige huisvestingslasten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.3.8.1	Tuinonderhoud		12.450		6.500		8.656
4.3.8.2	Bewaking/beveiliging		6.975		9.000		8.053
4.3.8.3	Overige huisvestingslasten		2.239		-		-431
	Totaal huisvestingslasten		21.663		15.500		16.278
4.4	Overige lasten	2017		Begroot 2017		2016	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1	Administratie en beheerlasten		420.617		246.500		420.919
4.4.2	Inventaris en apparatuur		20.945		19.500		49.532
4.4.3	Leer- en hulpmiddelen		172.599		132.500		200.049
4.4.5	Overige		334.189		206.000		539.559
	Totaal overige lasten		948.350		604.500		1.210.059

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantsshonoraria (reeds onderdeel van 4.4.1) ten laste van het resultaat gebracht:

	2017		Begroot 2017		2016	
	€	€	€	€	€	€
4.4.1.1.1 Controle van de jaarrekening	47.644		15.000		15.403	
4.4.1.1.2 Andere controlewerkzaamheden	26.839		-		1.803	
4.4.1.1.3 Fiscale advisering	-		-		-	
4.4.1.1.4 Andere niet-controlediensten	-		-		-	
		<u>74.483</u>		<u>15.000</u>		<u>17.206</u>

Werkzaamheden	Accountantskantoor: Totaal 2017 Wijs		Accountantskantoor: PWC	
	€	€	€	€
Controle van de jaarrekening	47.644	19.647	27.997	
Andere controlewerkzaamheden	26.839	19.913	6.927	
Fiscale advisering	-	-	-	
Andere niet-controlediensten	-	-	-	
Totaal	<u>74.483</u>	<u>39.560</u>	<u>34.924</u>	

Werkzaamheden	Accountantskantoor: Totaal 2016 PWC	
	€	€
Controle van de jaarrekening	15.403	15.403
Andere controlewerkzaamheden	1.803	1.803
Totaal	<u>17.206</u>	<u>17.206</u>

4.4.5 Overige lasten	2017		Begroot 2017		2016	
	€	€	€	€	€	€
4.4.5.1 Wervingskosten	2.097		-		15.268	
4.4.5.2 Representatiekosten	10.376		3.000		17.737	
4.4.5.3 Huishoudelijke kosten	-		-		2	
4.4.5.4 Buitenschoolse cq bijzondere activiteiten	71.155		1.500		22.972	
4.4.5.5 Schoolkrant	4.290		-		-	
4.4.5.6 Contributies	10.871		8.500		24.653	
4.4.5.7 Abonnementen	79.169		39.000		64.599	
4.4.5.8 Medezeggenschapsraad	29.330		14.000		21.859	
4.4.5.9 Verzekeringen	5.467		-		1.796	
4.4.5.10 Reproductiekosten, drukwerk, schoolgids	9.412		50.000		148.762	
4.4.5.11 Toetsen en testen	7.336		4.500		9.153	
4.4.5.12 Culturele vorming	3.209		5.500		7.196	
4.4.5.13 Overige overige lasten	101.477		80.000		205.563	
Totaal overige lasten		<u>334.189</u>		<u>206.000</u>		<u>539.560</u>

6 Financiële baten en lasten

6.1 Financiële baten	2017		Begroot 2017		2016	
	€	€	€	€	€	€
6.1.1 Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	8.870		15.000		30.367	
Totaal financiële baten		<u>8.870</u>		<u>15.000</u>		<u>30.367</u>

6.2 Financiële lasten	2017		Begroot 2017		2016	
	€	€	€	€	€	€
6.2.1 Rentelasten en soortgelijke lasten	1.777		2.000		3.806	
Totaal financiële lasten		<u>1.777</u>		<u>2.000</u>		<u>3.806</u>

VERBONDEN PARTIJEN

Hieronder zijn de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs weergegeven waarin SSOE participeert. Bij elk Samenwerkingsverband is weergegeven op welke wijze Dhr. H. de Vries, uit hoofde van de functie als Bestuurder van SSOE, betrokken is bij het betreffende Samenwerkingsverband.

SWV Eindhoven (PO 30-07); lid van het Dagelijks Bestuur

SWV Helmond-Peelland (PO 30-08); lid van de ALV

SWV De Kempen (PO 30-09); lid van het Dagelijks Bestuur / Penningmeester

SWV Eindhoven - Kempen (VO 30-07); lid van het Algemeen Bestuur en agendacommissie

SWV Helmond-Peelland (VO 30-08); lid van het Algemeen Bestuur

SWV Midden Limburg (PO 31-03); lid van het Algemeen Bestuur en lid van het Toezichhoudend Bestuur

SWV Oss e.o. (PO 30-06); Geen Bestuursfunctie / Geen Toezichhoudende functie

VERANTWOORDING SUBSIDIES

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EZ regelingen betrekking hebbend op de EZ subsidies)

G1-A Beknopt gespecificeerd

Vlgnr.	Omschrijving	Toewijzing		Prestatie afgerond?
		Kenmerk	Datum	
1	Subsidie lerarenbeurs	DL/B/110284	06-05-2009	Ja
2	Subsidie lerarenbeurs	DL/B/110284	06-05-2009	nee

G1-B Uitgebreid gespecificeerd

Vlgnr.	Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2016	Lasten t/m 2016	Stand 1-1-2017	Ontvangen in 2017	Lasten in 2017	Vrijval niet besteed in 2017	Stand ultimo 2017	Prestatie afgerond?
		Kenmerk	Datum									
1	Subsidie lerarenbeurs	DL/B/110284	06-05-2009	€ 155.746	€ 155.746	€ 65.746	€ 90.000	€ -	€ 90.000	€ -	€ -	Ja
2	Subsidie lerarenbeurs	DL/B/110284	06-05-2009	€ 111.457	€ -	€ -	€ -	€ 111.457	€ 46.441	€ -	€ 65.016	Nee
Totaal				€ 267.203	€ 155.746	€ 65.746	€ 90.000	€ 111.457	€ 136.441	€ -	€ 65.016	

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. De WNT schrijft voor dat de beloning van topfunctionarissen verantwoord dient te worden in de jaarrekening, ook als de beloning beneden de norm blijft. Voor overige functionarissen geldt publicatieplicht alleen als de norm overschreden wordt.

De indeling van de rechtspersonen of instellingen over de bezoldigingsklassen gebeurt op basis van drie generieke instellingscriteria te weten:

- (a) de gemiddelde totale baten per kalenderjaar
- (b) het gemiddelde aantal leerlingen, deelnemers of studenten, en
- (c) het gewogen aantal onderwijssoorten of -sectoren.

Deze instellingscriteria bieden een weergave van de zwaarte van de functie van de topfunctionaris gebaseerd op functiewaarderingsverhoudingen. Gezamenlijk geven de criteria een indicatie van de complexiteit van de betreffende bestuursfunctie.

Voor ieder criterium wordt een schaal gehanteerd. Uit de score op die schaal volgt een aantal complexiteitspunten. Het totaal van deze complexiteitspunten bepaalt in welke bezoldigingsklasse de rechtspersoon of instelling valt en welk bezoldigingsmaximum daarmee van toepassing is op de topfunctionaris(sen). Voor de bepaling van de complexiteitspunten verwijzen wij naar de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren.

Complexiteitspunten

Aantal complexiteitspunten per instellingscriteria:	2017
Gemiddelde totale baten	4
Gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers of studenten	1
Gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren	2
Totaal aantal complexiteitspunten	7
Bezoldigingsklasse	C
Bezoldigingsmaximum	€ 129.000

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Leidinggevend topfunctionaris met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling en gewezen topfunctionaris

De volgende leidinggevend topfunctionarissen met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievervulling en gewezen topfunctionarissen zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Bestuurder	
(Fictieve) Dienstbetrekking	Ja
Aanhef	De heer
Voorletters	H
Tussenvoegsel	de
Achternaam	Vries

Functievervulling in 2017	
Functie(s)	Bestuurder
Aanvang functie in verslagjaar	01-01
Afloop functie in verslagjaar	31-12
Taakomvang (fte)	1,000
Gewezen topfunctionaris	Nee

Bezoldiging 2017	
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	117.645
Beloningen betaalbaar op termijn	17.002
Subtotaal bezoldiging	134.647
Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	-
Totale bezoldiging	134.647
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	129.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	Overgangsrecht m.i.v. 2016 a.g.v. klasseindeling

Gegevens 2016	
Aanvang functie vorig verslagjaar	01-01
Afloop functie vorig verslagjaar	31-12
taak omvang vorig verslagjaar (fte)	1,000
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding in vorig verslagjaar	114.835
Beloningen betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar	14.515
Totale bezoldiging in vorig verslagjaar	129.350

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Toezichthoudend topfunctionaris

Er is geen keuze gemaakt.

Toezichthouder

Dienstbetrekking	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja
Aanhef	Mevrouw	Mevrouw	De heer	Mevrouw	Mevrouw
Voorletters	M.A.E.J.	A.E.	M.A.G.M.	B.T.J.	L.J.M.
Tussenvoegsel	van				
Achternaam	Eindhoven	Denissen-Louize	Smoores	Hooghiemstra	Hermesen

Functievervulling in 2017

Funcie categorie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang functie in verslagjaar	01-01	01-01	01-01	01-06	01-01
Afloop functie in verslagjaar	31-12	31-12	31-12	31-12	21-11

Bezoldiging 2017

Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	7.500	5.000	5.000	2.917	3.750
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-
Subtotaal bezoldiging	7.500	5.000	5.000	2.917	3.750
Onverschuldigd betaald bedrag bezoldiging	-	-	-	-	-
Totale bezoldiging	7.500	5.000	5.000	2.917	3.750
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	21.150	14.100	14.100	8.225	12.555
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan					

Gegevens 2016

Aanvang functie vorig verslagjaar	01-01	01-01			01-01
Afloop functie vorig verslagjaar	31-12	31-12			31-12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen in vorig verslagjaar	7.500	5.000			5.000
Beloningen betaalbaar op termijn in vorig verslagjaar					
Totale bezoldiging in vorig verslagjaar	7.500	5.000	-	-	5.000

Niet-topfunctionarissen boven de norm

Niet van toepassing, er zijn geen niet-topfunctionarissen boven de norm.

WNT: WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Niet-topfunctionarissen boven de norm

Niet van toepassing, er zijn geen niet-topfunctionarissen boven de norm.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die hier dienen te worden toegelicht.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Er zijn geen niet uit balans blijken rechten en verplichtingen die hier moeten worden toegelicht.

Rechten

De volgende niet uit balans blijken rechten worden hieronder toegelicht.

Vlg Nr.	Omschrijving	Periode van t/m		Loop- tijd Mdn	Bedrag per maand €	Bedrag verslag- jaar €	Bedrag < 1 jaar €	Bedrag 1 - 5 jaar €	Bedrag > 5 jaar €	Bedrag totaal €
1	Canon	1-3-2016	1-6-2019	39	6.624	66.240	79.488	112.608	-	192.096

(VOORSTEL) BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

		Resultaat 2017		
		€	€	€
2.1.1	Algemene reserve (publiek)			-875.023
	Totaal resultaat			<u><u>-875.023</u></u>

ONDERTEKENING DOOR BESTUURDERS EN TOEZICHTHOUDERS

Eindhoven, 28 juni 2018

Stichting Speciaal Onderwijs & Expertisecentra

College van bestuur,

Dhr. H. de Vries MMO

Raad van Toezicht

Mw. M.A.E.J. van Eijndhoven (Voorzitter)

Mw. A.E. Denissen MBA RC (Vicevoorzitter)

Mw. Dr. B.T.J. Hooghiemstra (Lid)

Dhr. drs. M. Smoors (Lid)

Dhr. drs. R. Wingens RA (Lid)

OVERIGE GEGEVENS

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de raad van toezicht van
Stichting Speciaal Onderwijs en Expertisecentra
Venetiëstraat 43
5632 RM EINDHOVEN

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Speciaal Onderwijs en Expertisecentra te EINDHOVEN gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Speciaal Onderwijs en Expertisecentra op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2017;
- (2) de staat van baten en lasten over 2017; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Speciaal Onderwijs en Expertisecentra, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

accountants
onderwijs & kinderopvang

085 - 0200 093
mail@wijsaccountants.nl

Eindhoven postadres
Bogert 16
5612 LZ Eindhoven

Maarsse
Bisonspoor 7023
3605 LT Maarsse

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, 28 juni 2018
Wijs Accountants

Was getekend: M.M.P.G van Os MSc RA

IBAN NL69 ABNA 0636 0375 33
KVK 58941487
BTW nr NL.8532.47.158.B01

wijsaccountants.nl

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.